*לָמָּה נִמְנוּ שְׁנוֹתָיו שֶׁל יִשְׁמָעֵאל כְּדֵי לְיַחֵס בָּהֶן שְׁנוֹתָיו שֶׁל יַעֲקֹב דִּכְתִיב °וְאֵלֶּה שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמָעֵאל מְאַת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים כַּמָּה קַשִּׁישׁ יִשְׁמָעֵאל מִיִּצְחָק אַרְבֵּיסַר שְׁנִין דִּכְתִיב °וְאַבְרָם בֶּן שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּלֶדֶת הָגָר אֶת יִשְׁמָעֵאל לְאַבְרָם וּכְתִיב °וְאַבְרָהָם בֶּן מְאַת שָׁנָה בְּהִוָּלֶד לוֹ אֵת יִצְחָק בְּנוֹ וּכְתִיב °וְיִצְחָק בֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אוֹתָם בַּר כַּמָּה הֲוָה יִשְׁמָעֵאל כְּדְאוֹלִיד יַעֲקֹב בַּר שִׁבְעִים וְאַרְבָּעָה כַּמָּה פַּיְישָׁן מִשְּׁנֵיהּ שִׁתִּין וּתְלָת וְתַנְיָא הָיָה יַעֲקֹב אָבִינוּ בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְבָּרֵךְ מֵאָבִיו בֶּן שִׁשִּׁים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה וּבוֹ בַּפֶּרֶק מֵת יִשְׁמָעֵאל דִּכְתִיב °וַיַּרְא עֵשָׂו כִּי בֵרַךְ וְגוֹ' וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת מָחֲלַת בַּת יִשְׁמָעֵאל אֲחוֹת נְבָיוֹת מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר בַּת יִשְׁמָעֵאל אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהִיא אֲחוֹת נְבָיוֹת מְלַמֵּד שֶׁקִּידְּשָׁהּ יִשְׁמָעֵאל וּמֵת וְהִשִּׂיאָהּ נְבָיוֹת אָחִיהָ שִׁתִּין וּתְלָת וְאַרְבֵּיסַר עַד דְּמוֹלִיד יוֹסֵף הָא שִׁבְעִין וְשִׁבְעָה וּכְתִיב °וְיוֹסֵף בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעָמְדוֹ לִפְנֵי פַּרְעֹה הָא מֵאָה וְשֶׁבַע שֵׁב דְּשִׂבְעָא וְתַרְתֵּי דְּכַפְנָא הָא מֵאָה וְשִׁיתְּסַר וּכְתִיב °וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל יַעֲקֹב כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל פַּרְעֹה יְמֵי שְׁנֵי מְגוּרַי שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה מֵאָה וְשִׁיתְּסַר הָוְיָין אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שְׁנִין דַּהֲוָה בְּבֵית עֵבֶר לָא חָשֵׁיב לְהוּ דְּתַנְיָא (א) הָיָה יַעֲקֹב בְּבֵית עֵבֶר מוּטְמָן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה עֵבֶר מֵת לְאַחַר שֶׁיָּרַד יַעֲקֹב אָבִינוּ לַאֲרַם נַהֲרַיִם שְׁתֵּי שָׁנִים (ב) יָצָא מִשָּׁם וּבָא לוֹ לַאֲרַם נַהֲרַיִם נִמְצָא כְּשֶׁעָמַד עַל הַבְּאֵר בֶּן שִׁבְעִים וְשֶׁבַע שָׁנָה וּמְנָלַן דְּלָא מִיעֲנַשׁ דְּתַנְיָא נִמְצָא יוֹסֵף שֶׁפֵּירַשׁ מֵאָבִיו עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה כְּשֵׁם שֶׁפֵּירַשׁ יַעֲקֹב אָבִינוּ מֵאָבִיו דְּיַעֲקֹב תְּלָתִין וְשִׁיתָּא הָוְיָין אֶלָּא (ג) אַרְבֵּיסַר דַּהֲוָה בְּבֵית עֵבֶר לָא חָשֵׁיב לְהוּ סוֹף סוֹף דְּבֵית לָבָן עֶשְׂרִין שְׁנִין הָוְיָין אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאִשְׁתַּהִי בְּאוֹרְחָא תַּרְתֵּין שְׁנִין דְּתַנְיָא יָצָא מֵאֲרַם נַהֲרַיִם וּבָא לוֹ לְסֻכּוֹת וְעָשָׂה שָׁם שְׁמוֹנָה עָשָׂר חוֹדֶשׁ שֶׁנֶּאֱמַר °וְיַעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה וַיִּבֶן לוֹ בָּיִת וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכֹּת וּבְבֵית אֵל עָשָׂה שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וְהִקְרִיב זְבָחִים:

הַדְרָן עֲלָךְ מְגִילָּה נִקְרֵאת

הַקּוֹרֵא אאֶת הַמְּגִילָּה לְמַפְרֵעַ לֹא יָצָא בקְרָאָהּ עַל פֶּה גקְרָאָהּ *תַּרְגּוּם בְּכָל לָשׁוֹן לֹא יָצָא אֲבָל קוֹרִין אוֹתָהּ לַלּוֹעֲזוֹת בְּלַעַז דוְהַלּוֹעֵז שֶׁשָּׁמַע אַשּׁוּרִית יָצָא הקְרָאָהּ סֵירוּגִין ווּמִתְנַמְנֵם יָצָא זהָיָה כּוֹתְבָהּ דּוֹרְשָׁהּ וּמַגִּיהָהּ אִם כִּוֵּן לִבּוֹ יָצָא וְאִם לָאו לֹא יָצָא חהָיְתָה כְּתוּבָה בְּסַם וּבְסִיקְרָא וּבְקוֹמוֹס וּבְקַנְקַנְתּוֹם עַל הַנְּיָיר וְעַל הַדִּפְתְּרָא לֹא יָצָא עַד שֶׁתְּהֵא כְּתוּבָה אַשּׁוּרִית *עַל הַסֵּפֶר וּבִדְיוֹ: **גמ'** מה"מ אָמַר רָבָא דְּאָמַר קְרָא כִּכְתָבָם וְכִזְמַנָּם מַה זְּמַנָּם לְמַפְרֵעַ לֹא אַף כְּתָבָם לְמַפְרֵעַ לֹא מִידֵּי קְרִיאָה כְּתִיבָה הָכָא עֲשִׂיָּיה כְּתִיבָה דִּכְתִיב לִהְיוֹת עוֹשִׂים אֵת שְׁנֵי הַיָּמִים אֶלָּא מֵהָכָא דִּכְתִיב וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים אִיתְקַשׁ זְכִירָה לַעֲשִׂיָּיה מַה עֲשִׂיָּיה לְמַפְרֵעַ לֹא אַף זְכִירָה לְמַפְרֵעַ לֹא תָּנָא* טוְכֵן בְּהַלֵּל יוְכֵן בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּבִתְפִלָּה הַלֵּל מְנָלַן רַבָּה אָמַר דִּכְתִיב °מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ רַב יוֹסֵף אָמַר °זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה' רַב אַוְיָא אָמַר °יְהִי שֵׁם ה' מְבוֹרָךְ וְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק וְאִיתֵּימָא ר' אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר מֵהָכָא °מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם ק"ש דְּתַנְיָא *ק"ש כִּכְתָבָהּ דִּבְרֵי רַבִּי וַחֲכ"א יאבְּכָל לָשׁוֹן מ"ט דְּרַבִּי אָמַר קְרָא וְהָיוּ

רש"י

לָמָּה נִמְנוּ שְׁנוֹתָיו שֶׁל יִשְׁמָעֵאל. מַה לָּנוּ לִמְנוֹת שְׁנוֹת הָרְשָׁעִים: לְהִתְיַיחֵס בָּהֶן שְׁנוֹתָיו שֶׁל יַעֲקֹב. עַל יְדֵי מִנְיַן שְׁנוֹת יִשְׁמָעֵאל אָנוּ לְמֵדִין [בְּאֵיזֶה פֶּרֶק מִשְּׁנוֹת יַעֲקֹב עָבְרוּ עָלָיו כָּל הַקּוֹרוֹת וְהַמּוֹלָדוֹת אוֹתוֹ מֵהֶן אָנוּ לְמֵדִין] שֶׁשִּׁימֵּשׁ בְּבֵית עֵבֶר י"ד כִּילַד אַבְרָהָם בֶּן פ"ו שָׁנָה כְּשֶׁנּוֹלַד יִשְׁמָעֵאל וּכְשֶׁנּוֹלַד יִצְחָק הָיָה בֶּן מֵאָה שָׁנָה הֲרֵי הָיוּ לְיִשְׁמָעֵאל י"ד שָׁנָה וְיִצְחָק קָדַם לְיַעֲקֹב שִׁשִּׁים שָׁנָה הֲרֵי לְיִשְׁמָעֵאל ע"ד כַּמָּה פַּיְישָׁן מִשְּׁנוֹתָיו שֶׁל יִשְׁמָעֵאל ס"ג נִמְצָא שֶׁהָיָה יַעֲקֹב כְּשֶׁמֵּת יִשְׁמָעֵאל בֶּן ס"ג שָׁנָה: וְתַנְיָא הָיָה יַעֲקֹב כו'. וְתַנְיָא נַמִּי הָכִי שֶׁהָיָה יַעֲקֹב כְּשֶׁנִּתְבָּרֵךְ מֵאָבִיו בֶּן ס"ג וּבוֹ בַּפֶּרֶק מֵת יִשְׁמָעֵאל שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל יִשְׁמָעֵאל וְגוֹ': מְלַמֵּד שֶׁקִּידְּשָׁהּ יִשְׁמָעֵאל. אָבִיהָ וּמֵת וְהִשִּׂיאָהּ נְבָיוֹת אָחִיהָ: וְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה. הָיָה יַעֲקֹב בְּבֵית לָבָן עַד דְּאוֹלִיד יוֹסֵף דִּכְתִיב עֲבַדְתִּיךָ אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בִּשְׁתֵּי בְנוֹתֶיךָ וְגוֹ' (בראשית לא) וּכְשֶׁנּוֹלַד יוֹסֵף שָׁלְמוּ שְׁנֵי עֲבוֹדוֹת הַבָּנוֹת שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף וְגוֹ' (שם ל) וּמִשָּׁם וְהָלְאָה עָבַד אוֹתוֹ בִּשְׂכַר הַצֹּאן הֲרֵי בֶּן ע"ז הָיָה יַעֲקֹב כְּשֶׁנּוֹלַד יוֹסֵף וּכְתִיב וְיוֹסֵף בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעָמְדוֹ לִפְנֵי פַּרְעֹה נִמְצָא יַעֲקֹב בֶּן מֵאָה וְשֶׁבַע [שָׁנִים כְּשֶׁהָיָה יוֹסֵף בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה] וְנִתְאַוָּה יַעֲקֹב לֵישֵׁב בְּאֶרֶץ כְּנַעַן שֶׁלֹּא יָרַד לְמִצְרַיִם: שִׁבְעָה דְּשִׂבְעָא וּתְרֵין דְּכַפְנָא. דִּכְתִיב כִּי זֶה שְׁנָתַיִם הָרָעָב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וְגוֹ' (בראשית מה) הֲרֵי בֶּן קי"ו הָיָה יַעֲקֹב כְּשֶׁיָּרַד לְמִצְרַיִם וְקָרָא כְּתִיב שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה נִמְצָא מִשֶּׁנָּסַע מִבֵּית אָבִיו עַד שֶׁבָּא לְבֵית לָבָן אַרְבַּע עָשָׂר וְאוֹתָן הַשָּׁנִים הָיָה בְּבֵית עֵבֶר וְלֹא חָשֵׁיב לְהוּ לֹא גַּרְסִינָן הָכָא עַד לְקַמָּן: עֵבֶר מֵת לְאַחַר יְרִידָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב לַאֲרַם נַהֲרַיִם. וּבָא לְבֵית לָבָן וְעָמַד שָׁם שְׁתֵּי שָׁנִים לֹא וְחָשׁוּב שְׁנוֹתָיו שֶׁל עֵבֶר וְנִמְצָא שֶׁמֵּת כְּשֶׁהָיָה יַעֲקֹב בֶּן שִׁבְעִים וְתֵשַׁע שָׁנָה וְהַיְינוּ שְׁתֵּי שָׁנִים מִשֶּׁבָּא לְבֵית לָבָן כְּשֶׁתַּחְשׁוֹב י"ד שָׁנָה שֶׁשִּׁימֵּשׁ בְּבֵית עֵבֶר: יָצָא. יַעֲקֹב מִבֵּית עֵבֶר שְׁתֵּי שָׁנִים לִפְנֵי מִיתָתוֹ שֶׁל עֵבֶר: נִמְצָא כְּשֶׁעָמַד כו'. הָכִי גַּרְסִינָן מְנָלַן דְּלֹא אִיעֲנַשׁ עֲלַיְיהוּ דְּתַנְיָא נִמְצָא יוֹסֵף כְּשֶׁפֵּירַשׁ מֵאָבִיו שֶׁלֹּא רָאָהוּ עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה כְּדֶרֶךְ שֶׁפֵּירַשׁ יַעֲקֹב מִבֵּית אָבִיו שֶׁלֹּא כִּיבְּדוֹ נִתְאַבֵּל עַל יוֹסֵף כ"ב שָׁנָה כֵּיצַד יוֹסֵף בֶּן שֶׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה כְּשֶׁפֵּירַשׁ מֵאָבִיו וּכְשֶׁמָּלַךְ עַל מִצְרַיִם הָיָה בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה שֶׁנֶּאֱמַר וְיוֹסֵף בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעָמְדוֹ לִפְנֵי פַּרְעֹה הֲרֵי י"ג וְשִׁבְעָה דְּשָׂבְעָא וּתְרֵין דְּכַפְנָא הֲרֵי עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה שֶׁנִּתְכַּסָּה יוֹסֵף מֵאָבִיו וְיַעֲקֹב עָמַד עֶשְׂרִים שָׁנָה בְּבֵית לָבָן וְי"ד שָׁנָה בְּבֵית עֵבֶר: אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ. י"ד דְּבֵית עֵבֶר לֹא חָשֵׁיב לְהוּ דְּלֹא אִיעֲנַשׁ עֲלַיְיהוּ: אִי הָכִי בְּצִירָא לְהוּ. וְאֵין כָּאן אֶלָּא עֶשְׂרִים דְּבֵית לָבָן: אִשְׁתַּהִי ב' שָׁנִים בְּאוֹרְחָא. דִּכְשׁוּבוֹ מֵאֲרַם נַהֲרַיִם לָבֹא לְיִצְחָק אָבִיו וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת לִימוֹת הַחוֹרֶף עָשָׂה סוּכּוֹת ב' פְּעָמִים שְׁנֵי יְמוֹת הַקַּיִץ הֲרֵי י"ח וּבְבֵית אֵל עָשָׂה שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים כְּשֶׁאָלֶה מִשָּׁם שֶׁנֶּאֱמַר קוּם עֲלֵה בֵית אֵל וְגוֹ' (בראשית לה):

הַדְרָן עֲלָךְ מְגִילָּה נִקְרֵאת

הַקּוֹרֵא. לְלוֹעֲזוֹת. כָּל שֶׁאֵינוֹ לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ נִקְרָא לַעַז וּלְקַמָּן פָּרִיךְ וְהָא אָמְרַתְּ קְרָאָהּ בְּכָל לָשׁוֹן לֹא יָצָא: סֵירוּגִין. בַּגְּמָרָא מְפָרֵשׁ קוֹרֵא מְעַט וּפוֹסֵק (*וְשׁוֹהֶה) וְחוֹזֵר וּפוֹסֵק: הָיָה כּוֹתְבָהּ. אוֹ דּוֹרְשָׁהּ. וּמִתּוֹךְ כָּךְ קוֹרְאָהּ אִם כִּוֵּן לִבּוֹ יָצָא: דִּיפְתְּרָא וּנְיָיר. מְפָרֵשׁ בַּגְּמָ': עַל הַסֵּפֶר. קְלָף: **גמ'** מְנָהֲנֵי מִילֵּי. דִּלְמַפְרֵעַ לֹא יָצָא: מַה זְּמַנָּם לְמַפְרֵעַ לֹא. דְּאִי אֶפְשָׁר שֶׁיְּהֵא ט"ו קוֹדֶם לְי"ד: מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ. כְּשֵׁם שֶׁשְּׁקִיעַת וּזְרִיחַת הַחַמָּה לֹא יֶהֶפְכוּ כָּךְ מְהוּלָּל שֵׁם ה' וְלֹא לְמַפְרֵעַ: זֶה הַיּוֹם. כְּסֵדֶר הַיּוֹם שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּנֶּה בִּשְׁעוֹתָיו לְהֵיפֵךְ כָּךְ לְמַפְרֵעַ לֹא: יְהִי שֵׁם ה' מְבוֹרָךְ. כַּהֲוָיָיתוֹ יְהֵא הִלּוּל הַשֵּׁם וּבִרְכָתוֹ כְּסִדְרוֹ: כִּכְתָבָהּ. בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ וְלֹא בְּלָשׁוֹן אַחֵר: וְהָיוּ

רבינו חננאל

לא נמנו שנותיו של ישמעאל אלא כדי ליחס שנותיו של יעקב אבינו. מצינו שהיה ישמעאל גדול מיצחק י"ד שנה. ויצחק גדול מיעקב ס' שנה נמצא ישמעאל גדול מיעקב ע"ד שנה ובו בפרק שנתברך יעקב אבינו מת ישמעאל וכל שנותיו היו קל"ז הסר מהן ע"ד שנה נשארו ס"ג שנה נמצא בעת שיצא לארם נהרים בן ס"ג שנה. וי"ד בבית עבר. וכ' שנה בבית לבן שנאמר זה לי עשרים שנה בביתך וגו' הרי צ"ז שנה והיה יוסף בעת צאת יעקב מאצל לבן בן [שש] שנים כי אחר י"ד שנה נולד ונשתהה שנתים בדרך נמצא יעקב כשבא אל יצחק אביו בן צ"ט שנה נתכסה יעקב מיצחק אביו ל"ו שנה כשנגנב [יוסף] היה בן י"ז שנה. וי"ג שנה עשה בבית אדוניו ובבית הסהר [ח' רשובע] ושנתים הרעב הרי י"ג שנה ח' שנה ושתי שנים הרי כ"ב נתכסה יוסף מיעקב אבינו כשיעור השנים שנתכסה יעקב מיצחק אביו זולתי י"ד שנים שהיה יעקב למד תורה בבית עבר. ולא נמנו עליהם. וכל זה החשבון מפורש מן הפסוקים הנזכרים בגמ' ולפי זו השמועה היה יוסף בשעה שהגיע אל יצחק אבי אביו בן ח' שנים ויעקב היה בן צ"ט שנתאחרו שנתים בדרך נמצא יעקב בעת שנגנב יוסף בן ק"ח שנה. וכ"ב נתכסה ממנו הרי שלשים ומאת שנה כדכתיב שלשים ומאת שנה וגו':

הדרן עלך מגלה נקראת

*) **הקורא** את המגלה לא יצא מנא לן אמר רבא דאמרינן ככתבם וכזמנם מה י"ד שהוא זמנם אם יעבור לא יתכן להחזירו למפרע ולקרותה ביום י"ד שכבר עבר כך קריאתה למפרע לא אע"ג דהאי קרא ככתבם וכזמנם בעשיה כתיב איתקש זכירה לעשיה שנא' והימים האלה נזכרים ונעשים. תנוא וכן בהלל וכן בק"ש וכן בתפלה למפרע לא יצא הלל דכתיב ביה ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם ה' כשם שאי אפשר

*) לפני רבינו חננאל היה פרק הקורא את המגילה עומד פרק שני ופרק הקורא את המגילה למפרע פרק שלישי ולמנהו הגהגו דברי רבינו לפי הסדר אשר לפנינו.

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ב מהלכות מגלה הלכה ה סמג עשין מד"ס ד טוש"ע א"ח סימן תרצ סעיף ו:
ב ב מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ז וסעיף ז:
ג ג מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ט:
ד ד מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ט:
ה ה מיי' שם הלכה א טוש"ע שם סעיף ה:
ו ו מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף יב:
ז ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג:
ח ח מיי' שם הלכה ט טור וש"ע א"ח סימן תרלג סעיף א ב וע"ש:
ט ט מיי' פ"ג מהלכות חנוכה הלכה ט סמג עשין ה טוש"ע א"ח סי' תכב סעיף ו:
י י מיי' פ"ב מהלכות ק"ש הלכה יא סמג עשין יח טוש"ע א"ח סימן סד סעיף א:
יא כ מיי' שם הלכה י וסמג שם טוש"ע א"ח סימן סב סעיף ג:

ראשי תיבות

גמ' גמרא; חכ"א חכמים אומרים; מ"ט מאי טעמא; מה"מ מנא הני מילי; ק"ש קריאת שמע; ש"מ שמע מינה

מסורת הש"ס

[יבמות סד.] [עיין ברש"י לקמן יח. ד"ה קראה] [עיין תוספות לקמן יט. ד"ה על] [תוספתא פ"ב] ברכות יג. סוטה לב: [נ"ל וקורא מעט]

הגהות הב"ח

(א) גמ' ותניא היה יעקב אבינו בבית עבר מוטמן ומשמש ארבע עשרה שנה לאחר שירד כו' ותבת עבר מת נמחק: (ב) שם שתי שנים מת עבר יצא משם ובא לו לארם וכו' בן ע"ה שנה ומנלן דלא איענש יעקב אבינו עליה דתניא: (ג) שם אלא שמע מינה ארבסר:

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ב מהלכות ק"ש הלכה ח סמג עשין יח טור וש"ע א"ח סימן סב סעיף ג:

יג ב מיי' פ"א מהלכות תפלה הלכה ד סמג עשין יט טור א"ח סימן קיב:

[וע"ע תוספות ברכות יג. ד"ה בלה"ק]

[עיין רש"א]

יד ג טור א"ח סי' קיג:

ראשי תיבות

אע"ג — אף על גב. מ"ט — מאי טעמא. ס"ד — סלקא דעתך. ת"ר — תנו רבנן.

גמרא

°והיו בהויתן יהו ורבנן מ"ט אמר קרא °שמע בכל לשון שאתה שומע ורבי נמי הא כתיב שמע ההוא מיבעי ליה השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך ורבנן סברי כמאן דאמר *הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא ורבנן נמי הכתיב והיו ההוא מיבעי ליה שלא יקרא למפרע ורבי שלא יקרא למפרע מנא ליה מדברים הדברים ורבנן דברים הדברים לא משמע להו לימא קסבר רבי כל התורה כולה בכל לשון נאמרה דאי סלקא דעתך בלשון הקודש נאמרה למה לי למכתב והיו איצטריך סלקא דעתך שמע כרבנן כתב רחמנא והיו לימא קסברי רבנן כל התורה בלשון הקודש נאמרה דאי סלקא דעתך בכל לשון נאמרה למה לי למכתב שמע איצטריך סלקא דעתך אמינא והיו כרבי כתב רחמנא שמע תפלה מנא לן דתניא *שמעון הפקולי הסדיר שמונה עשרה ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה אמר רבי א) יוחנן ואמרי לה במתניתא תנא *מאה ועשרים זקנים ובהם כמה נביאים תיקנו שמונה עשרה ברכות על הסדר *ת"ר מנין שאומרים אבות שנאמר °הבו לה' בני אלים ומנין שאומרים גבורות שנאמר °הבו לה' כבוד ועוז ומנין שאומרים קדושות שנאמר °הבו לה' כבוד שמו השתחוו לה' בהדרת קדש ומה ראו לומר בינה אחר קדושה שנאמר °והקדישו את קדוש יעקב ואת אלהי ישראל יעריצו וסמיך ליה וידעו תועי רוח בינה ומה ראו לומר תשובה אחר בינה דכתיב °ולבבו יבין ושב ורפא לו אי הכי לימא רפואה בתרה דתשובה לא ס"ד דכתיב °וישוב אל ה' וירחמהו ואל אלהינו כי ירבה לסלוח ומאי חזית דסמכת אהא סמוך אהא כתב קרא אחרינא °הסולח לכל עוניכי הרופא לכל תחלואיכי הגואל משחת חייכי למימרא דגאולה ורפואה בתר סליחה היא והכתיב ושב ורפא לו ההוא לאו רפואה דתחלואים היא אלא רפואה דסליחה היא ומה ראו לומר גאולה בשביעית אמר רבא מתוך שעתידין ליגאל בשביעית לפיכך קבעוה בשביעית והאמר מר *בששית קולות בשביעית מלחמות במוצאי שביעית בן דוד בא מלחמה נמי אתחלתא דגאולה היא ומה ראו לומר רפואה בשמינית אמר רבי אחא מתוך שנתנה מילה בשמינית שצריכה רפואה לפיכך קבעוה בשמינית ומה ראו לומר ברכת השנים בתשיעית אמר רבי אלכסנדרי כנגד מפקיעי שערים דכתיב °שבור זרוע רשע ודוד כי אמרה בתשיעית אמרה ומה ראו לומר קיבוץ גליות לאחר ברכת השנים דכתיב °ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא וכיון שנתקבצו גליות נעשה דין ברשעים שנאמר °ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבור סיגיך וכתיב °ואשיבה שופטיך כבראשונה וכיון שנעשה דין מן הרשעים כלו הפושעים וכולל זדים עמהם שנאמר °ושבר פושעים וחטאים יחדו (א) (יכלו) וכיון שכלו הפושעים מתרוממת קרן צדיקים דכתיב °וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק וכולל גירי הצדק עם הצדיקים שנאמר °מפני שיבה תקום והדרת פני זקן וסמיך ליה וכי יגור אתכם גר והיכן מתרוממת קרנם בירושלים שנאמר °שאלו שלום ירושלם ישליו אוהביך וכיון שנבנית ירושלים בא דוד שנאמר אחר

א) גירסת הרי"ף א"ר יצחק ואיתימא ר' חייא בר אבא ואמרי לה וכו' וגירסת הרא"ש א"ר ירמיה ואיתימא רחב"א ואמרי לה וכו'.

רש"י

והיו הדברים האלה בהויתן. בלשון הקודש: שלא יקרא למפרע. אלמא קריאת שמע למפרע לא ומהכא יליף תנא דלעיל טעמא: בכל לשון נאמרה. לקרותה בכל לשון ולכן איצטריך בקריאת שמע והיו : איצטריך . והיו דלא תימא שמע בכל לשון שאתה שומע כרבנן : על הסדר . כמשפט המקראות וכדיליף לקמן: הפקולי. יש אומרים שמסתפר בצמר גפן שנקרא פקולא: הבו לה'. הזכירו לפניו את אילי הארץ: הבו לה' כבוד שמו. סיפיה דקרא בהדרת קודש: ומה ראו לומר גאולה בשביעית. ולא רפואה אחר סליחה כדכתיב קרא הסולח לכל עוניכי הרופא לכל תחלואיכי: מתוך שעתידין ליגאל בשביעית. שבוע שבן דוד בא בו חלוק משאר שנים כדאמרינן בפרק חלק (דף צז.) שנה ראשונה רעב ולא רעב כו' עד ובשביעית מלחמות ובמוצאי שביעית בן דוד בא: אתחלתא דגאולה היא. ואע"ג דהאי גאולה לאו גאולה דגלות היא אלא שיגאלנו מן הצרות הבאות עלינו תמיד דהא ברכת קיבוץ ובנין ירושלים וצמח דוד יש לכל אחת ואחת ברכה לעצמה לבד מגאולה זו אפילו הכי כיון דשם גאולה עלה קבעוה בשביעית: שבור זרוע רשע . אלו המייקרין את התבואה ומפקיעין את השער ומאי דבמפקיעי שערים כתיב דכתיב בההיא פרשתא יארב במסתר כאריה בסוכו יארוב לחטוף עני וכי הליסטים אורב את העני והלא את העשיר הוא אורב אלא במפקיעי שערים הכתוב מדבר שרוב דעתם לעניים הוא וקא בעי דוד רחמי עלה דמילתא שבור זרוע רשע ותן שובע בעולם ובכך זרועו שבור ורע תדרוש רשעו בל תמצא וזה שהיה בדעתו להיות רשע כשתדרוש רשעו לא תמצא עולה שלא הספיק לעשותה: בפרשה תשיעית אמרה. *ואם תאמר שמינית היא אשרי ולמה רגשו גוים תרתי פרשתא היא: ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבא. אלמא קיבוץ גליות בעת ברכת השנים היא : וכיון שנתקבצו גליות נעשה דין ברשעים. קודם שנתיישבו בירושלים שנאמר ואסירה כל בדיליך ועל ידי כך ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועציך כבתחלה כמו לשעבר ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה לכן סמכם לקבוץ גליות והשיבה שופטינו ולצדקינו במשפט : כלו הפושעים . שאינם מאמינין בדת משה שהיתה מן השמים לכך סמכו לה ברכת הפושעים שנאמר ועוזבי ה' אלו הפושעים ושבר פושעים היינו זדים כדאמר פשעים אלו המרדין (יומא דף לו:) : אחר

תוספות

כל התורה בכל לשון נאמרה. פירש הקונטרס שנתנה לקרות בכל לשון שרוצה לקרות בספר תורה וקשה שהרי קריאת התורה אינה מן התורה אלא מדרבנן לבד מפרשת זכור דהוי דאורייתא ונראה דהכי פירושא כל קריאה שבתורה כגון מצות חליצה ופרשת עגלה ערופה ווידוי מעשר ובכורים וכל אלו השנויין פרק אלו נאמרין בסוטה (דף לג. ושם)*: דאי בלשון הקודש נאמרה למה לי למיכתב וכו'. קשיא *דהא בפרק אלו נאמרים בסוטה (דף לג. ושם) מצריך קרא בין למאן דאמר בכל לשון נאמרה בין למאן דאמר בלשון הקודש נאמרה ויש לומר דהתם בעי לאוקמי רבוי אליבא דכולי עלמא למאן דאמר בכל לשון נאמרה צריך קרא לרבויי לשון הקדש ולמאן דאמר בלשון הקודש נאמרה צריך לרבויי בכל לשון:

הסדיר שמונה עשרה ברכות על הסדר. מכאן קשיא למה שפרש"י בברכות (דף לד. ושם) גבי אמצעיות אין להן סדר דפירש דאם טעה באחת מן הברכות ושכח אחת מהן שצריך לחזור שאומר אותה ברכה ששכח במקום שנזכר וגומר תפלתו וקשיא דאם כן הוא אומר השמונה עשרה ברכות למפרע והכא חזינא דשמעון הפקולי התקין אותן על הסדר אלא נראה לפרש התם אין להן סדר דלא הוו כשלש ראשונות ושלש אחרונות דחוזר לראש התפלה כשטעה באחת מהן אלא חוזר לאותה ששכח וגומר ממנה ולמטה הכל כסדר אבל בענינו אין חוזר כיון שעבר מקומו והכי נמי אמרינן לקמן (דף יח:) גבי מגילה שאם השמיט פסוק אחד שמתחיל וקורא מאותו פסוק ולמטה*: ודוד כי אמרה בפרשת תשיעית אמרה. פירש הקונטרס ואף על גב דליכא אלא ח' מזמורים עד הכא אשרי האיש ולמה רגשו גוים תרתי נינהו וקשיא דהא פרק קמא דברכות (דף י.) אמר דחדא פרשה היא ומסיק התם דכל פרשה שהיתה חביבה לדוד התחיל בה באשרי וסיים בה באשרי כגון זו שמתחלת באשרי האיש ומסיימת באשרי כל חוסי בו והיינו סוף דלמה רגשו אלמא דחדא פרשה היא וצריך לומר דלמנצח על מות ולמה ה' תעמוד ברחוק תרתי נינהו : דהוי

רבינו חננאל

אפשר לזרוח השמש מן המערב כך הלל למפרע לא ק"ש לרבנן מוהיו שלא יקרא למפרע כלומר יהיו כמות שהן לר' מהדברים כלומר הדברים כסדרן תפלה דתני שמעון הפקולי [הסדיר] י"ח ברכות לפני ר"ג על הסדר . במתניתין תנא ק"ב זקנים ובהם כמה נביאים תקנו י"ח ברכות על הסדר . מנין שאומרים אבות שנאמר הבו לה' בני אלים והן האבות גבורי התורה והמצות כדכתיב ואת אילי הארץ לקח . גבורת גשמים שנאמר הבו לה' כבוד ועז ונקראו גבורות שיורדין בגבורה כמפורש בתחלת תעניות ועז היא גבורה ואומר מטרות עז ומנין שאומרים קדושה שנא' הבו לה' כבוד שמו השתחוו לה' בהדרת קדש בינה אחר קדושה שנאמר והקדישו את קדוש יעקב וכתיב בתריה וידעו תועי רוח בינה תשובה אחר בינה שנאמר ולבבו יבין ושב סליחה אחר תשובה שנאמר וישוב אל ה' וירחמהו וגו' תקנו גאולה בשביעית שעתידין ישראל להגאל בשביעית ורפואה בשמינית כנגד מילה שהיא בשמיני וצריכה רפואה וברכת השנים בתשיעית כנגד מפקיעי שערים שנאמר שבור זרוע רשע ורע ודוד כי אמרה בפרשת תשיעית אמרה קבוץ גליות אחר ברכת השנים שנאמר ואתם הרי ישראל ענפיכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא . אחר קבוץ גליות ברכת משפט שנאמר ואסירה כל בדיליך ואשיבה שופטיך ואחריה כלית הזידים שנאמר ושבר רשעים וחטאים ואחריה ברכת צדיקים ואחריה ברכת

מסורת הש"ס

ברכות טו. לקמן יט: — [ברכות כח:] — [לקמן יח.] — ר"ה לג. — סנהדרין לג.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ד"ה וחטאים יחדו ועוזבי ה' יכלו וכיון שכלו :

אחר ישובו בני ישראל. אחר ישובו לבית המקדש ובקשו הקב"ה ואת דוד מלכם: זובח תודה. אחר זביחה תן הודאה: וירד מעשות החטאת והעולה וגו': חדא מילתא היא. אף הודאה עבודה של מקום הוא: אסור לספר. בקביעות ברכה: למי שיכול. ואין מי שיכול לספר את כולו לפיכך אין נראה לספר מדעתו אלא את מה שתקנו חכמים: היסופר לו כי אדבר. הכי דריש ליה היסופר שבחו כולו כי ארבה לו דברי שבח אם אמר לעשות כך כי יבולע: סמא דכולה משתוקא. מובחר כל הסממנין היא השתיקה שלא להרבות דברים והיינו לך דומיה תהלה: מלה בסלע משתוקא בתרין. אם תרצה לקנות הדבור בסלע תקנה השתיקה בשתים:

תורה אור

(הושע ג) °אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם וכיון שבא דוד באתה תפלה שנאמר (ישעיה נו) °והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי וכיון שבאת תפלה באת עבודה שנאמר עולותיהם וזבחיהם לרצון על מזבחי וכיון שבאת עבודה באתה תודה שנאמר (תהלים נ) °זובח תודה יכבדנני ומה ראו לומר ברכת כהנים אחר הודאה דכתיב (ויקרא ט) °וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים אימא קודם עבודה לא ס"ד דכתיב וירד מעשות החטאת וגו' מי כתיב לעשות מעשות כתיב ולימרה אחר העבודה לא ס"ד דכתיב זובח תודה מאי חזית דסמכת אהאי סמוך אהאי מסתברא עבודה והודאה חדא מילתא היא ומה ראו לומר שים שלום אחר ברכת כהנים דכתיב (במדבר ו) °ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם ברכה דהקב"ה שלום שנאמר (תהלים כט) °ה' יברך את עמו בשלום וכי מאחר *דמאה ועשרים זקנים ומהם כמה נביאים תקנו תפלה על הסדר שמעון הפקולי מאי הסדיר °שכחום וחזר וסדרום °מכאן ואילך אסור לספר בשבחו של הקב"ה *דא"ר אלעזר מאי דכתיב (שם קו) °מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו למי נאה למלל גבורות ה' למי שיכול להשמיע כל תהלתו אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן המספר בשבחו של הקב"ה יותר מדאי נעקר מן העולם שנאמר °היסופר לו כי אדבר אם אמר איש כי יבולע דרש ר' יהודה איש כפר גבוריא ואמרי לה איש כפר גבור חיל מאי דכתיב °לך דומיה תהלה סמא דכולה משתוקא כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא *)מלה בסלע משתוקא בתרין: קראה על פה לא יצא וכו': מנלן אמר רבא אתיא זכירה זכירה כתיב הכא והימים האלה נזכרים וכתיב התם °כתב זאת זכרון בספר מה להלן בספר אף כאן בספר וממאי דהאי זכירה קריאה היא דלמא עיון בעלמא לא סלקא דעתך (*דכתיב) °זכור יכול בלב כשהוא אומר לא תשכח הרי שכחת הלב אמור הא מה אני מקיים זכור בפה: קראה תרגום לא יצא וכו': היכי דמי אילימא דכתיבה מקרא וקרי לה תרגום היינו על פה לא צריכא דכתיבה תרגום וקרי לה תרגום: אבל קורין אותה ללועזות בלעז וכו': והא אמרת קראה בכל לשון לא יצא רב ושמואל דאמרי תרווייהו בלעז יווני היכי דמי אילימא דכתיבה אשורית וקרי לה יוונית היינו על פה א"ר אחא א"ר אלעזר שכתובה בלעז יוונית וא"ר אחא א"ר אלעזר מנין שקראו הקב"ה ליעקב אל שנאמר °ויקרא לו אל אלהי ישראל דאי סלקא דעתך למזבח קרא ליה יעקב אל ויקרא לו יעקב מיבעי ליה אלא ויקרא לו ליעקב אל ומי קראו אל אלהי ישראל: מיתיבי קראה גיפטית עברית עילמית מדית יוונית לא יצא הא לא דמיא אלא להא *גיפטית לגיפטים עברית לעברים עילמית לעילמים יוונית ליוונים יצא אי הכי רב ושמואל אמאי מוקמי לה למתני' בלעז יוונית לוקמה בכל לעז [אלא מתניתין כברייתא] וכי איתמר דרב ושמואל בעלמא איתמר *רב ושמואל דאמרי תרווייהו לעז יווני לכל כשר והא קתני יוונית ליוונים אין לכולי עלמא לא אינהו דאמור כרשב"ג דתנן *רשב"ג אומר אף ספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית ולימרו הלכה כרשב"ג אי אמרי הלכה כרשב"ג הוה אמינא הני מילי שאר ספרים אבל מגילה דכתיב בה ככתבם אימא לא קמ"ל: והלועז ששמע אשורית יצא וכו': והא לא ידע מאי קאמרי מידי דהוה אנשים ועמי הארץ מתקיף לה רבינא אטו אנן האחשתרנים בני הרמכים מי ידעינן אלא מצות קריאה ופרסומי ניסא הכא נמי מצות קריאה ופרסומי ניסא: קראה סירוגין יצא וכו': לא הוו ידעי רבנן *מאי סירוגין שמעוה לאמתא דבי רבי דקאמרה להו לרבנן דהוי עיילי פסקי פסקי לבי רבי עד מתי אתם נכנסין סירוגין סירוגין לא הוו ידעי רבנן מאי חלוגלוגות שמעוה לאמתא דבי רבי דאמרה ליה להההוא גברא דהוה קא מבדר פרפחיני עד מתי אתה מפזר חלוגלוגך לא הוו ידעי רבנן מאי °סלסלה ותרוממך שמעוה *לאמתא דבי רבי דהוות אמרה להההוא גברא דהוה מהפך במזייה אמרה ליה עד מתי אתה מסלסל בשערך לא הוו ידעי רבנן מאי °השלך על ה' יהבך אמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה אזילנא בהדי ההוא טייעא וקא דרינא טונא ואמר לי שקול יהביך ושדי אגמלאי לא הוו ידעי רבנן מאי °וטאטאתיה במטאטא השמד שמעוה לאמתא דבי רבי דהוות אמרה לחברתה שקולי טאטיתא וטאטי ביתא ת"ר קראה סירוגין יצא

סירוסין

*) בערוך [ערך מל ס] גרס מילא בסלע משתוקא באבן טבא

הדבור בסלע תקנה השתיקה בשתים: *קראה תרגום בכל לשון. זו ואין צ"ל זו קתני: מיתיבי. לרב ושמואל דקתני הכא יוונית לא יצא: הא לא דמיא. תירוצא הוא: גיפטית לגיפטים יצא. והכי נמי תנן במתני': ללועזות בלעז: עברית. לשון עבר הנהר: עילמית. לשון עילם: (א) מתני' בברייתא. זו מיתוקמא קראה בכל לשון דקתני מתני' לא יצא כגון גיפטית למדיים ומדית לגיפטים אבל קורין אותו ללועזות בלעז איש כלשונו: ופרסומי ניסא. אע"פ שאין יודעין מה ששומעין שואלין את השומעין ואומרין מה היא הקריאה הזו ואיך היה הנס ומודיעין להן: לא הוו ידעי רבנן. תלמידי רבינו הקדוש: חלוגלוגות. מין ירק הוא ושנוי בכמה מקומות במשנה ובברייתא: פרפחיני. פיקקל"י בלעז: מסלסל בשערך. למדנו שהסלסול לשון היפוך והיפוך: טאטיתא. איסקופ"א בלעז:

סירוסין

דאי סלקא דעתך למזבח קרי ליה יעקב אל. (ב) נראה דהכי נמי כתיב (שמות יז) ויקרא שמו ה' נסי ויקרא לו ה' שלום (שופטים ו) ומתרגמי' ופלח ולאו מ"מ יש לומר דהתם על שם הנס ועל שם השלום שאירע להן היו קורין למזבח כן אבל הכא ליכא שום מעשה שנוכל לומר שע"י כן קראו יעקב אל ואם איתא שיעקב קראו אל הוי ליה לפרושי להדיא:

נקוט

מסורת הש"ס: [שייך במשנה לעיל יז.] · [לעיל יז:] · מכות י. · הוריות יג: · איוב לג · תהלים סה · שמות יז · [נ"ל דתניא] דברים כה · בראשית לג · [עי' תוספות לעיל ט. ד"ה כאן במגילה] · לעיל ח: · ר"ה כו: · משלי ד · [ר"ה שם ע"ש נזיר ג.] · תהלים נה · ישעיה יד

עין משפט נר מצוה: טו א מיי' פ"ב מהל' מגילה הלכה ד סמג עשין ד טוש"ע א"ח סימן תרצ סעיף ט:

רבינו חננאל

דוד שנאמר אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' ואת דוד מלכם. ואחר תפלה עבודה שנא' ושמחתים בבית תפלתי עולותיהם וזבחיהם לרצון. ואחר עבודה הודאה שנאמר זובח תודה יכבדנני. אחריהן ברכת כהנים שנאמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם מלמד שעשה החטאת ואח"כ ברך את העם. אחר ברכת [כהנים] שלום שנא' ואני אברכם. וברכת הקב"ה היא שלום שנא' ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום מיכן ואילך אסור לספר בשבחו של הקב"ה שנאמר מי ימלל גבורות ה' וגו'. מי נאה למלל גבורות ה' למי שיכול להשמיע כל תהלתו. א"ר אלעזר כל המספר בשבחו של הקב"ה יותר מדי נעקר מן העולם. שנאמר אם אמר איש כי יבולע וכתיב לך דומיה תהלה אלהים בציון כלומר הדומיה היא תהלתך. סמא דכולא משתוקא מלה בסלע ומשתוקא בתרתי: קראה על פה לא יצא דאתיא זכירה זכירה כתיב הכא נזכרים ונעשים וכתיב התם כתוב זאת זכרון בספר ופרישנא זכור בפה מה שכתוב בספר. קראה תרגום אוקימנה בשכתובה תרגום וקראה תרגום לא יצא וכ"ש אם כתובה אשורית וקראה תרגום דהיינו על פה. בכל לשון לא יצא אבל קורין אותה ללועזות בלעז. ואוקמוה רב ושמואל בשכתובה בלעז יווני וקורין אותה ללועז יווני. ואותבינן עליהו קראה גיפטית עיברית עילמית מדית יונית בכל לשון לא יצא. ופרקינן לא דמיא מתניתין אלא לסיפא גיפטית לגיפטים עברית לעברים יונית ליונים יצא אי הכי רב ושמואל לוקמה מתניתין בכל לעז אין מתניתין כברייתא ודרב ושמואל בעלמא אתמר ואליבא דרבן שמעון בן גמליאל דאמר אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יונית אמרו בלעז יונית לכל כשר דיונית לרשב"ג כאשורית לת"ק היא וקי"ל כמתניתין וכפירושא דברייתא. והלועז ששמע אשורית אע"ג דלא ידע מאי קאמר יצא מ"ט דהא איכא מצות קריאה ופרסומי ניסא וכגון [נשים] ועמי הארץ דלא ידעין פירוש האחשתרנים בני הרמכים*) אפילו הכי נפקין י"ח: קראה סירוגין יצא פי' פיסקי פיסקי כגון שקורא ומפסיק ביני ביני וחוזר ומתחיל ממקום שפסק. סלסלה פירוש הפוך בה והפוך בה כלומר התעסק בתורתך תמיד. מטאטא שמכבדין

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה עולמית לשון עילם הס"ד ואח"כ מה"ד לוקמה בכל לע"ז ומתניתין וכו' וקראה:
(ב) תוספות ד"ה דאי ס"ד וכו' יעקב אל ואף על גב דהכי נמי כתיב ויקרא שמו ה' נסי:

גליון הש"ס

גמרא שכחום וחזר וסדרום. לעיל דף ג ע"א סוכה דף מד ע"א: שם מכאן ואילך אסור לספר. עיין לקמן דף כה ע"א:

*) נראה מזה קצת דגי' אחרת היה לרבינו בגמ' דדוקא ע"כ הוא דלא ידעי הפירוש של האחשתרנים וצ"ע

ראשי תיבות

א"ר — אמר רבי · אע"פ — אף על פי · מתני' — מתניתין · ס"ד — סלקא דעתך · צ"ל — צריך לומר · קב"ה — קדוש ברוך הוא · קמ"ל — קא משמע לן
רשב"ג — רבן שמעון בן גמליאל · ת"ר — תנו רבנן

סירוסין לא יָצָא ר' מוֹנָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה אַף בְּסִירוּגִין אִם שָׁהָה כְּדֵי לִגְמוֹר אֶת כּוּלָּהּ חוֹזֵר לָרֹאשׁ אָמַר רַב יוֹסֵף הֲלָכָה כְּר' מוֹנָא שֶׁאָמַר מִשּׁוּם ר' יְהוּדָה א"ל אַבַּיֵי לְרַב יוֹסֵף כְּדֵי לִגְמוֹר אֶת כּוּלָּהּ מֵהֵיכָא דְּקָאֵי לְסֵיפָא אוֹ דִּלְמָא מֵרֵישָׁא לְסֵיפָא א"ל מֵרֵישָׁא לְסֵיפָא דְּא"כ *נָתַתָּ דְּבָרֶיךָ לְשִׁיעוּרִין אָמַר ר' אַבָּא א"ר יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אָמַר רַב הֲלָכָה כְּרַבִּי מוֹנָא וּשְׁמוּאֵל אָמַר אאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מוֹנָא בְּסוּרָא מַתְנוּ הָכִי בְּפוּמְבְּדִיתָא מַתְנוּ הָכִי אָמַר רַב כַּהֲנָא אָמַר רַב הֲלָכָה כְּרַבִּי מוֹנָא וּשְׁמוּאֵל אָמַר אֵין הֲלָכָה כְּר' מוֹנָא רַב בִּיבִי מַתְנֵי אִיפְּכָא רַב אָמַר אֵין הֲלָכָה כְּר' מוֹנָא וּשְׁמוּאֵל אָמַר הֲלָכָה כְּר' מוֹנָא אָמַר רַב יוֹסֵף נְקוֹט דְּרַב בִּיבִי בְּיָדָךְ *דִּשְׁמוּאֵל הוּא דְּחָיֵישׁ לִיחִידָאָה דִּתְנַן *שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁקִּידֵּשׁ אָחִיו אֶת אֲחוֹתָהּ מִשּׁוּם ר' יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אָמְרוּ אוֹמְרִים לוֹ הַמְתֵּן °עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה אָחִיךָ הַגָּדוֹל מַעֲשֶׂה אָמַר שְׁמוּאֵל בהֲלָכָה כְּר' יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה ת"ר גהִשְׁמִיט בָּהּ סוֹפֵר אוֹתִיּוֹת אוֹ פְּסוּקִין וּקְרָאָן הַקּוֹרֵא [א] כִּמְתוּרְגְּמָן הַמְתַרְגֵּם יָצָא מֵיתִיבֵי דהָיוּ בָּהּ אוֹתִיּוֹת מְטוּשְׁטָשׁוֹת אוֹ מְקוּרָעוֹת אִם רִשּׁוּמָן נִיכָּר כְּשֵׁרָה וְאִם לָאו פְּסוּלָה הלָא קַשְׁיָא הָא בְּכוּלָּהּ הָא בְּמִקְצָתָהּ ת"ר *והִשְׁמִיט בָּהּ הַקּוֹרֵא פָּסוּק אֶחָד לֹא יֹאמַר אֶקְרָא אֶת כּוּלָּהּ וְאַחַ"כ אֶקְרָא אוֹתוֹ פָּסוּק אֶלָּא קוֹרֵא מֵאוֹתוֹ פָּסוּק וְאֵילָךְ זנִכְנַס לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמָצָא צִבּוּר שֶׁקָּרְאוּ חֶצְיָהּ לֹא יֹאמַר אֶקְרָא חֶצְיָהּ עִם הַצִּבּוּר וְאַחַ"כ אֶקְרָא חֶצְיָהּ אֶלָּא קוֹרֵא אוֹתָהּ מִתְּחִילָּתָהּ וְעַד סוֹפָהּ: מִתְנַמְנֵם יָצָא וְכוּ': הֵיכִי דָּמֵי *מִתְנַמְנֵם אָמַר רַב אַשִׁי נִים וְלֹא נִים *)תִּיר וְלֹא תִּיר דְּקָרוּ לֵיהּ וְעָנֵי וְלֹא יָדַע לְאַהְדּוּרֵי סְבָרָא וְכִי מַדְכְּרוּ לֵיהּ מִידְכַּר הָיָה כּוֹתְבָהּ דּוֹרְשָׁהּ וּמַגִּיהָהּ אִם כִּוֵּן לִבּוֹ יָצָא וְכוּ': הֵיכִי דָּמֵי אִי דְּקָא מְסַדֵּר פְּסוּקָא פְּסוּקָא וְכָתַב לָהּ כִּי כִּוֵּן לִבּוֹ מַאי הָוֵי עַל פֶּה הוּא אֶלָּא דְּכָתַב פְּסוּקָא פְּסוּקָא וְקָרֵי לֵיהּ וּמִי יָצָא וְהָאָמַר *רַבִּי חֶלְבּוֹ אָמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא אָמַר רַב הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר כּוּלָּהּ וַאֲפִי' לְמ"ד *מֵאִישׁ יְהוּדִי צְרִיכָה שֶׁתְּהֵא כְּתוּבָה כּוּלָּהּ חאֶלָּא דְּמַנְּחָא מְגִילָּה קַמֵּיהּ וְקָרֵי לָהּ מִינַּהּ פְּסוּקָא פְּסוּקָא וְכָתַב לָהּ לֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ לְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה א"ר יוֹחָנָן טאָסוּר לִכְתּוֹב אוֹת אַחַת *שֶׁלֹּא מִן הַכְּתָב דִּלְמָא דְּאִתְרַמֵּי לֵיהּ אִתְרַמּוֹיֵי גּוּפָא אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה א"ר יוֹחָנָן אָסוּר לִכְתּוֹב אוֹת אַחַת שֶׁלֹּא מִן הַכְּתָב מֵיתִיבֵי *אָמַר רשב"א מַעֲשֶׂה בְּר' מֵאִיר °שֶׁהָלַךְ לְעַבֵּר שָׁנָה **)בְּעַסְיָא וְלֹא הָיָה שָׁם מְגִילָּה וּכְתָבָהּ מִלִּבּוֹ וּקְרָאָהּ א"ר אֲבָהוּ °שָׁאנֵי רַבִּי מֵאִיר דְּמִיקַיְּים בֵּיהּ °וְעַפְעַפֶּיךָ יַיְשִׁירוּ נֶגְדֶּךָ אָמַר לֵיהּ רָמֵי בַּר חָמָא לְרַבִּי יִרְמְיָה מִדִּפְתִּי מַאי וְעַפְעַפֶּיךָ יַיְשִׁירוּ נֶגְדֶּךָ אָמַר לוֹ אֵלּוּ דִּבְרֵי תוֹרָה דִּכְתִיב בְּהוּ °הֲתָעִיף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאֵינֶנּוּ וַאֲפִילּוּ הָכִי מְיוּשָּׁרִין הֵן אֵצֶל ר' מֵאִיר רַב חִסְדָּא אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַב חֲנַנְאֵל דַּהֲוָה כָּתַב סְפָרִים שֶׁלֹּא מִן הַכְּתָב אָמַר לֵיהּ רְאוּיָה כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ לִיכָּתֵב עַל פִּיךָ אֶלָּא כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמִים אָסוּר לִכְתּוֹב אוֹת אַחַת שֶׁלֹּא מִן הַכְּתָב מִדְּקָאָמַר כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ רְאוּיָה שֶׁתִּיכָּתֵב עַל פִּיךָ מִכְּלָל דִּמְיוּשָּׁרִין הֵן אֶצְלוֹ וְהָא רַבִּי מֵאִיר כָּתַב שְׁעַת הַדְּחָק שָׁאנֵי אַבַּיֵי שָׁרָא לְדְבֵי בַּר *חָבוּ לְמִיכְתַּב תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת שֶׁלֹּא מִן הַכְּתָב כְּמַאן כִּי הַאי תַּנָּא דְּתַנְיָא ר' יִרְמְיָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבֵּינוּ *תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת נִכְתָּבוֹת שֶׁלֹּא מִן הַכְּתָב וְאֵין צְרִיכוֹת שִׂרְטוּט וְהִלְכְתָא יתְּפִלִּין אֵין צְרִיכִין שִׂרְטוּט כמְזוּזוֹת צְרִיכִין שִׂרְטוּט לאִידִי וְאִידִי נִכְתָּבוֹת שֶׁלֹּא מִן הַכְּתָב מ"ט מִיגְרַס גְּרִיסִין: הָיְתָה כְּתוּבָה בְּסַם כּוּ': *סַם סַמָּא סִקְרָא אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה סִקְרְתָא שְׁמָהּ קוֹמוֹס קוֹמָא קַנְקַנְתּוֹם

*) [עי' תוספות תענית יב: וע"ע היטב תוספות נדה סג.] **) [עי' תוספות יבמות קטו. ד"ה א"ר עקיבא]

רש"י

סירוסין. לְמַפְרֵעַ כְּמוֹ סָרֵס אֶת הַמִּקְרָא וְדָרְשֵׁהוּ וְכֵן יָצָא מְחוּפָּךְ אוֹ מְסוֹרָס (נדה דף כח.): דְּחָיֵישׁ לִיחִידָאָה. בְּמָקוֹם שֶׁהַיָּחִיד מַחְמִיר וְרַבִּים מְקִילִין: שׁוֹמֶרֶת יָבָם. מְצַפָּה לְיִבְמָהּ וּמִצְוָה בְּגָדוֹל לְיַבֵּם בָּא אֶחָד מִן הָאַחִין וְקִידֵּשׁ אֶת אֲחוֹתָהּ שֶׁל יְבָמָה אַחַר שֶׁנָּפְלָה הַיְבָמָה לִפְנֵיהֶן: אוֹמְרִים לוֹ הַמְתֵּן. מִלְּכוֹנְסָהּ: עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה אָחִיךָ הַגָּדוֹל מַעֲשֶׂה. בִּיבִמְתּוֹ אוֹ לַחֲלוֹץ אוֹ לְיַבֵּם אֲבָל בְּעוֹד הַיְבָמָה לִפְנֵי כּוּלָּן לַחֲלוֹץ אוֹ לְיַיבֵּם הֲרֵי הִיא לְכָל אֶחָד כְּאִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי זִיקַת יִבּוּם וְאָסוּר בַּאֲחוֹתָהּ מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה דְּקָסָבַר יֵשׁ זִיקָה אֲפִי' בִּתְרֵי וְכָל שֶׁכֵּן בְּחַד וּפְלִיגֵי רַבָּנָן עֲלֵיהּ וְאָמְרֵי הוֹאִיל וּשְׁנֵי אַחִים הֵן אֵין זִיקָתוֹ מְיוּחֶדֶת לִהְיוֹת מוּטֶּלֶת עַל אֶחָד מֵהֶן לִהְיוֹת כְּאִשְׁתּוֹ וּמוּתָּר בַּאֲחוֹתָהּ: הִשְׁמִיט. דִּילֵג בָּהּ הַסּוֹפֵר פָּסוּק אֶחָד וּקְרָאָן הַקּוֹרֵא: כִּמְתוּרְגְּמָן הַמְתַרְגֵּם. עַל פֶּה: תִּיר. עֵר: אַהְדּוּרֵי סְבָרָא. דָּבָר הַבָּא מִבִּינַת הַלֵּב: דְּקָא מְסַדֵּר פְּסוּקָא. עַל פֶּה וְכָתַב לֵיהּ וְקָתָנֵי יָצָא ע"י קְרִיאַת אוֹתוֹ סִידּוּר: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר כּוּלָּהּ. צָרִיךְ לִקְרוֹת וּפְלִיגֵי בָּהּ תַּנָּאֵי בְּמַתְנִי' מֵהֵיכָן קוֹרֵא אָדָם אֶת הַמְּגִילָּה וְיוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כּוּלָּהּ ר' יְהוּדָה אוֹמֵר מֵאִישׁ יְהוּדִי: דְּמַנְּחָא מְגִילָּה קַמֵּיהּ. וּמַעְתִּיק מִמֶּנָּה: מְסַיֵּיעַ לֵיהּ לְרַבָּה. מַתְנִי' דְּקָתָנֵי יָצָא וְלֵיכָּא לְאוֹקְמָהּ אֶלָּא בְּמַעְתִּיק מִן הַכְּתָב מְסַיֵּיעַ לֵיהּ לְרַבָּה: דִּלְמָא דְּאִיתְרַמֵּי לֵיהּ. לְעוֹלָם מוּתָּר לִכְתּוֹב בְּלֹא הֶעְתֵּק וּמַתְנִי' דְּאִתְרַמֵּי לֵיהּ מְגִילָּה וּמַעְתִּיק מִמֶּנָּה וְאִיצְטְרִיךְ לְהַשְׁמִיעִנַן דְּהֵיכָא דְּמַעְתִּיק מִמֶּנָּה אִם כִּוֵּן לִבּוֹ יָצָא: הֲתָעִיף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאֵינֶנּוּ. אִם תִּכְפּוֹל עֵינֶיךָ מִמֶּנָּה הֲרֵי הִיא מִסְתַּלֶּקֶת מִמְּךָ כְּהֶרֶף עַיִן: דְּבֵי בַּר חָבוּ. מוֹכֵר תְּפִילִּין הֲוָה כְּדְאָמְרִינַן בְּבָבָא מְצִיעָא (דף כט:) תְּפִילִּין דְּבֵי בַּר חָבוּ שְׁכִיחֵי: וְהִלְכְתָא כּוּ'. כָּךְ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי: מִיגְרַס גְּרִיסִין. שְׁגוּרוֹת בְּפִי הַכֹּל: סַמָּא. *זַרְנִיךְ בִּלְשׁוֹן קוֹדֶשׁ הוֹרְפּוּמֶנְט"וֹ בְּלַעַז: סִקְרְתָא. צֶבַע אָדוֹם שֶׁצּוֹבְעִין בּוֹ תְּרִיסִין: קוֹמָא. שְׂרַף אִילָן: חַרְתָּא

תוספות

נְקוֹט דְּרַב בִּיבִי בְּיָדָךְ. דְּאָמַר רַב אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מוֹנָא שֶׁאָמַר שֶׁחוֹזֵר לָרֹאשׁ וְכֵן הֲלָכָה דְּאֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר לָרֹאשׁ דַּהֲלָכָה כְּרַב בְּאִיסוּרֵי דְּאָמַר כֵּן וְרַבִּי יוֹחָנָן קָאֵי כְּוָותֵיהּ בְּפֶרֶק בַּתְרָא דְּר"ה (דף לד: ושם) דְּאָמַר שֶׁאִם שָׁמַע תֵּשַׁע תְּקִיעוֹת בְּתֵשַׁע שָׁעוֹת בַּיּוֹם יָצָא וּמְסַיֵּים הָתָם תַּנְיָא נַמִי הָכִי וּמַיְיתֵי לָהּ וּפָרִיךְ וְהָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם ר"ש בֶּן יְהוֹצָדָק שֶׁאִם שָׁהָה כְּדֵי לִגְמוֹר אֶת כּוּלָּהּ חוֹזֵר לָרֹאשׁ וּמְשַׁנֵּי הָא דִּידֵיהּ הָא דְּרַבֵּיהּ וּמִדְּתַנְיָא כְּוָותֵיהּ שְׁמַע מִינַּהּ הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ וּמִכָּאן סוֹמֵךְ ר"י כְּשֶׁעוֹמֵד בֶּאֱמֶת וְיַצִּיב שֶׁמַּמְתִּין עַד שֶׁיֹּאמַר עִם הַצִּבּוּר קְדוּשָּׁה וּבָרְכוּ וְאָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא: שֶׁקִּידֵּשׁ אָחִיו אֶת אֲחוֹתָהּ. דַּוְקָא קִידֵּשׁ אוֹמְרִים לוֹ הַמְתֵּן מִלִּישָּׂא דְּכֵיוָן דְּהִיא עֲדַיִין אֶלָּא אֲרוּסָה נִרְאֶה שֶׁנּוֹשֵׂא אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ אֲבָל אִם נְשָׂאָהּ אִשְׁתּוֹ גְּמוּרָה הִיא וְאֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין דְּהָא פָּקַע זִיקָה לְגַמְרֵי וְדַוְקָא קִידֵּשׁ אַחַר נְפִילָה אֲבָל קוֹדֶם נְפִילָה שֶׁלֹּא הָיְתָה אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ בִּשְׁעַת הַקִּדּוּשִׁין אֵין אוֹמְרִים לוֹ הַמְתֵּן שֶׁהֲרֵי לֹא הָיְתָה שׁוּם זִיקָה מֵעוֹלָם וְטַעְמָא דְּר' יְהוּדָה מִשּׁוּם דְּסָבַר יֵשׁ זִיקָה: תְּפִלִּין אֵינָן צְרִיכִין שִׂרְטוּט. פֵּירֵשׁ ר"ת דְּכֵן הֲלָכָה: *קַנְקַנְתּוֹם חַרְתָּא דְּאוּשְׁכְּפֵי. פֵּירֵשׁ הַקּוּנְטְרֵס אַרְמִינְט"א וְקַשְׁיָא דְּא"כ יְהֵא אָסוּר לְהַטִּיל אַרְמִינ"ט לְתוֹךְ הַדְּיוֹ אֶלָּא ש"מ דְּקַנְקַנְתּוֹם לֹא הֲוֵי אַרְמִינ"ט דְּהָכִי נַמִי מַשְׁמַע הָתָם* דִּמְפָרֵשׁ טַעְמָא דְּקַנְקַנְתּוֹם אָסוּר מִשּׁוּם דִּכְתִיב (במדבר ה) וְכָתַב וּמָחָה גַּבֵּי סוֹטָה כְּתָב שֶׁיָּכוֹל לִמְחוֹת וּדְיוֹ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ קַנְקַנְתּוֹם אֵינוֹ יָכוֹל לִמְחוֹת וְא"כ ש"מ דְּקַנְקַנְתּוֹם לָאו הַיְינוּ אַרְמִינ"ט שֶׁהֲרֵי בְּכָל יוֹם אָנוּ מְטִילִין אַרְמִינ"ט לְתוֹךְ הַדְּיוֹ שֶׁלָּנוּ וְאַפֵ"ה מָחְקִינַן לֵיהּ שַׁפִּיר וְנִרְאֶה כְּדְפֵי' רַשְׁבַּ"ם בְּעֵירוּבִין (דף יג. ושם) דְּקַנְקַנְתּוֹם הַיְינוּ וִיטְרִיוֹל"וֹ וְהַיְי דְּאָמְרִינַן הָתָם שֶׁהִיא יְרוּקָּה מ"מ י"ל שֶׁמַּשְׁחֶרֶת כְּשֶׁשּׁוֹחֲקִים אוֹתָהּ הֵדֵק הֵדֵק: דִּיפְתְּרָא

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה ה טוש"ע א"ח סימן תרצ סעיף ה:
יז ב מיי' פ"ו מהל' יבום וחליצה הלכה ה סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קנו סעיף ה:
יח ג ד ה מיי' פ"ב מהל' מגילה הלכה י סמג עשין מד"ס ד טוש"ע א"ח סימן תרצ סעיף ג:
יט ו מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ו:
כ ז מיי' פ"ב שם הלכה ב:
כא ח מיי' שם פ"ב הלכה ו טוש"ע שם סעיף יג:
כב ט מיי' פ"א מהל' תפלין הלכה יב טוש"ע י"ד סימן רעד סעיף ג:
כג י מיי' שם טוש"ע א"ח סי' לב סעי' ו:
כד כ מיי' שם טוש"ע י"ד סימן רפח סעיף ח:
כה ל מיי' שם טוש"ע א"ח סימן לב סעיף כט וסעיף לה:

שייך לדף יט. [עירובין יג.]

רבינו חננאל

שמכברין בו הבית . יהבך המשאוי שלך . ת"ר קראה סירוגין יצא בדאמרי'. סירופין *) חדא חדא אחד זולתי אחד . כגון שקורא פסוק ומניח פסוק וקורא פסוק שלישי וחוזר וקורא הפסוק השני שהניח כי האי גוונא לא יצא ר' מונא אמר משום ר' יהודה אף בסירוגין אם שהה כדי לגמור את כולה אע"ג שחזר וקרא הנשאר והשלימה לא יצא . ואוקימנא בששהה לגמור את כולה מרישא לסיפא מויהי בימי אחשורוש עד כי מרדכי היהודי . ואסיקנא אמר רב יוסף נקוט דרב ביבי בידך דאמר רב אין הלכה כר' מונא ושמואל אמר הלכה כר' מונא דשמעינן לשמואל דחייש ליחידאה דתנן שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה כו' . ופשוטה היא וקי"ל כרב דאיסורא היא ולא חיישינן לשמואל אלא אם קראה סירוגין אפילו שהה כמה יצא ואע"ג דא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק באחרית ראש השנה בהלל ובמגילה אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש הא אמר ר' יוחנן לר' אבהו לדידי לא סבירא לי . ואמר שמע ט' תקיעות בט' שעות ביום יצא ותניא כוותיה ובתלמוד ארץ ישראל אמרו משמיה דרב הלכתא כר' מונא שאמר משום ר' יהודה שאמר משום ר' יוסי הגלילי . ת"ר השמיט בה סופר פסוק ואותיות וקראן הקורא במתורגמן המתרגם כלומר דרך המתרגם שמוסיף דברים מלבו לברר הטעם ונמצא קורא אותן הדברים על פה כן גם הקורא את פסוק או אותיות על פה אעפ"כ יצא דמינן עלה מהא דתניא היו בה אותיות מטושטשות או מקורעות אם רשומן ניכר יצא ואם לאו לא יצא וממתניתין נמי דקתני קראה על פה לא יצא ופרקינן הני מילי בכולה אבל פסוק או אותיות אם **) עשה וקראן על פה יצא: ת"ר השמיט בה הקורא פסוק לא יאמר הקורא אקרא את כולה עם הצבור ואחזור ואקרא אותו פסוק אלא קורא אותה מאותו פסוק וכן מי שנכנס לבית הכנסת ומצא צבור שקראו חציה לא יאמר אקרא מיכן ואח"כ אחזור ואקרא חציה הראשון אלא קורא אותה מתחלתה ועד סוף . קראה מתנמנם יצא אוקמה רב אשי כגון דנים ולא נים תיר ולא תיר ואי קרו ליה עני ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה מדכר אם הוא מתנמנם כי האי גוונא יצא ואם לאו לא יצא . היה כותבה דורשה ומגיהה אם כוון לבו יצא בשלמא דורשה ומגיהה אם כוון לבו לצאת יצא דהא כולה ומנחא קמיה אלא כותבה היכי דמי כותבה מיכן שארבעה עשר מותר בעשיית מלאכה מהו בעינן לקרותה ממגילה שהיא כתובה כולה . ואוקימנא בדמנחא מגילה שלמה כתובה כולה קמיה וקרי דמנחא קמיה פסוקא פסוקא וכתיב ליה וכרבי יוחנן דאמר אסור לכתוב אפילו אות אחת שלא מן הכתב ואע"פ דאמר דכתב ר"מ באסיא מלבו מגלה וקראה והיה בקי בתורה כולה שהיה יודע [illegible] הא אמרינן שעת הדחק היתה שלא היתה שם אחרת ומפני שעת הדחק התירו לו אבל זולתי שעת הדחק לא ואפילו למי שהוא [בקי] כר"מ וקי"ל שכתב אחת מלבו והניחה לפניו וכתב אחרת ממנה כותב מן הכתובה דמנחא קמיה . אביי שרא לרבי בר חבו למכתב תפלין ומזוזות שלא מן הכתב כי האי תנא ואסיקנא והלכתא מזוזה צריכה שרטוט תפלין אין צריכין שרטוט ואלו ואלו נכתבים שלא מן הכתב מ"ט מגרם

*) אולי דל"ל סירוסין בירושלמי חדא פרא חדא אחד זולתו אחד כגון וכו' וכ"ה בירושלמי שם כהך לשנא ורבינו מפרש דפרא חדא היינו זולתי אחד. **) אולי צ"ל אם השמיט וקרא וכו'.

ראשי תיבות

א"כ אִם כֵּן
א"ל אָמַר לֵיהּ
א"ר אָמַר רַבִּי
אח"כ אַחַר כָּךְ
אפ"ה אֲפִלּוּ הָכִי
י"ל יֵשׁ לוֹמַר
מ"ד מַאן דְּאָמַר
מ"ט מַאי טַעְמָא
מ"מ מִכָּל מָקוֹם
מתני' מַתְנִיתִין
ע"י עַל יְדֵי
ר"ה רֹאשׁ הַשָּׁנָה
ר"ש רַבִּי שִׁמְעוֹן
רשב"א רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר
ר"ת רַבֵּינוּ תָּם
ש"מ שְׁמַע מִינָּהּ
ת"ר תָּנוּ רַבָּנָן

גליון הש"ס

גמרא עד שיעשה אחיך הגדול. במתניתין יבמות דף מא אינו ואולם במתניתין במשניות איתא כן ועיין בתוי"ט שם: שם שהלך לעבר שנה. עיין יבמות קטו ע"א תוד"ה אמר ר"ע: שם שאני ר"מ. עיין מ"ר בראשית פ"פ ל"ו שמירך ששתי מגילות כתב גנז הראשונה וקיים השניה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' כמתורגמן המתרגם. נ"ב לפרש"י כל זה שפת יתר הוא אבל הפירוש הוא שקראן בלשון תרגום לפי שהיו רגילין בתרגום בעל פה וקמ"ל דאף למכיר אשורית יוצא בלעז וקמ"ל אף שקרא בב' לשונות יצא דהא צריך לקרות כולה ואף המיעוט מעכב מדקאמר (לעיל ע"א) אטו אנן כו' וכ"ה להדיא הפירוש הנ"ל בירושלמי ומ"ש בירושלמי מי שיודע גם אשורית אין יוצא בלעז היינו אם כתובה אשורית דלא כב' [illegible] וקי"ל כגמ' דילן דבזה אף לועז לא יצא מ"מ פשטא דמתני' דקאמר והלועז כו' וגמ' דפריך והא לא ידע כו' ופשטא דירושלמי משמע כדברי הרמב"ן דלא יצא אלא הלועז דוקא וכמן דוקא במקצתה כי היכי דלא בעי פה אלא שי"ל דגמ' דילן ס"ל כשמואל דירושלמי דלא כר' אבהו מדפריך גמ' מעל פה ולא פריך ממתרגום (ועמ"ש רבינו בא"ח סימן תר"ץ):

קנקנתום חרתא דאושכפי דיפתרא דמליח וקמיח ולא עפיץ נייר מחקא: עד שתהא כתובה אשורית: דכתיב ככתבם וכזמנם: על הספר ובדיו וכו': מנלן אתיא כתיבה כתיבה כתיב הכא °ותכתב אסתר המלכה וכתיב התם °ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו: **מתני'** אבן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר אם עתיד לחזור למקומו קורא כמקומו ואם לאו קורא עמהן ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה י"ח ר"מ אומר בכולה ר' יהודה אומר מאיש יהודי רבי יוסי אומר מאחר הדברים האלה:

גמ' אמר רבא גלא שנו אלא שעתיד לחזור בלילי י"ד אבל אין עתיד לחזור בלילי ארבעה עשר קורא עמהן אמר רבא מנא אמינא לה דכתיב °על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות מכדי כתיב היהודים הפרזים למה לי למיכתב היושבים בערי הפרזות הא קמ"ל דפרוז בן יומו נקרא פרוז אשכחן פרוז מוקף מנא לן סברא הוא מדפרוז בן יומו קרוי פרוז מוקף בן יומו קרוי מוקף ואמר רבא בן כפר שהלך לעיר בין כך ובין כך קורא עמהן מאי טעמא האי כבני העיר בעי למקרי *ורבנן הוא דאקילו על הכפרים *כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבכרכין הני מילי כי איתיה בדוכתיה אבל כי איתיה בעיר כבני עיר בעי למקרי איתיביה אביי בן כרך שהלך לעיר בין כך ובין כך קורא כמקומו בן כרך ס"ד באם עתיד לחזור תליא מילתא אלא לאו בן כפר ולאו תרוצי מתרצת תני קורא עמהן: מהיכן קורא אדם את המגילה וכו': תניא *רשב"י אומר מבלילה ההוא א"ר יוחנן וכולן מקרא אחד דרשו ותכתב אסתר המלכה ומרדכי היהודי את כל תוקף מאן דאמר כולה תוקפו של אחשורוש ומאן דאמר מאיש יהודי תוקפו של מרדכי ומ"ד מאחר הדברים האלה תוקפו של המן ומ"ד מבלילה ההוא תוקפו של נס רב הונא אמר מהכא ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם מ"ד כולה מה ראה אחשורוש שנשתמש בכלים של בית המקדש על ככה משום דחשיב *שבעים שנין ולא איפרוק ומה הגיע אליהם דקטל ושתי ומ"ד מאיש יהודי מה ראה מרדכי דאיקני בהמן על ככה *דשוי *נפשיה ע"ז ומה הגיע אליהם דאתרחיש ניסא ומ"ד מאחר הדברים האלה מה ראה המן שנתקנא בכל היהודים על ככה משום דמרדכי לא יכרע ולא ישתחוה ומה הגיע אליהם ותלו אותו ואת בניו על העץ ומ"ד מבלילה ההוא מה ראה אחשורוש להביא את ספר הזכרונות על ככה דזמינתיה אסתר להמן בהדיה ומה הגיע אליהם דאתרחיש ניסא *א"ר חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כדברי האומר כולה ואפי' למאן דאמר *מאיש יהודי דצריכה שתהא כתובה כולה וא"ר חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב מגילה נקראת ספר ונקראת אגרת נקראת ספר ה‎שאם תפרה בחוטי פשתן פסולה ונקראת אגרת ושאם הטיל בה שלשה חוטי גידין כשרה אמר רב נחמן ובלבד שיהו משולשין אמר רב יהודה אמר שמואל זהקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא אמר רבא חלא אמרן אלא דלא מחסרא ומייתרא פורתא אבל מחסרא ומייתרא פורתא לית לן בה לוי בר שמואל הוה קא קרי קמיה דרב יהודה במגילה הכתובה

רש"י

חרתא דאושכפי. סם שצובעין בו מנעלים שחורין: קמיה. במים: ולא עפיץ. מעובד בעפצים שקורין גל"ש: מחקא. מין עשבים עשוי על ידי דבק: **מתני'** בן עיר. שזמנו בארבעה עשר: שהלך לכרך. שזמנו בחמשה עשר: אם עתיד לחזור. מפרש בגמ': קורא במקומו. כחובת מקומו בן עיר בארבעה עשר בן כרך בחמשה עשר: **גמ'** לא שנו. דבן כרך שהלך לעיר ועתיד לחזור למקומו קורא בחמשה עשר ולא בארבעה עשר: אלא שעתיד לחזור בליל ארבעה עשר. אם קודם עמוד השחר יצא מן העיר הוא דקתני שאינו צריך לקרות עמהן בלילי י"ד אע"פ שעודנו שם הואיל וביום לא יהיה שם אין זה אפילו פרוז בן יומו: אבל אין עתיד. לצאת משם בלילה דהשתא הוי פרוז לאותו יום אע"פ שעתיד לחזור למחר ליום (*אחר) נקרא פרוז וקורא עמהן בין בלילי י"ד בין ביום י"ד וה"ה לבן עיר שהלך לכרך אם עתיד לחזור בלילי ט"ו שלא יהא שם ביום ט"ו לא הוי מוקף ליומו וקורא בי"ד כחובת מקומו ואעפ"י שהוא בכרך אבל אין עתיד לחזור בלילי ט"ו אין צריך לקרותה בי"ד וממתין וקורא עמהן אע"פ שסופו לחזור לאחר זמן: מנא (א) ליה. דמשום ההוא יומא חשיב כוותייהו: בן כפר. שהקדים וקרא ליום הכניסה ואח"כ הלך לעיר והיה שם לילי י"ד: בין כך ובין כך. אפילו עתיד לחזור ולצאת משם קודם היום קורא עמהן בלילה: כבני העיר בעי מקרי. כל הפרזים זמנם בארבעה עשר בין כפרים בין עיירות ורבנן הוא דאקילו עלייהו להקדים ליום הכניסה: והני מילי. דאקילו עלייהו דאין צריך לחזור ולקרות בארבעה עשר כי איתיה בכפר: *מאחר הדברים האלה. גידל המלך וכו': כל תוקף. לקיים אגרת הפורים על תוקף הקפיד להזכיר: תוקפו של אחשורוש. ומתחילתה היא מדברת בתוקפו עד סופה: ומה ראו על ככה. המגילה נכתבת ונקראת להודיע לדורות מה ראו באותו הזמן שעשו מה שעשו ומפרש על ככה עשו ולפרש מה הגיע על העושים: נקראת ספר. ונכתב בספר: שאם תפרה בחוטי פשתן פסולה. דאיכא למאן דאמר במסכת מכות (דף יא.) ספר תורה שתפרו בפשתן פסולה: ונקראת אגרת. לומר שאינה חמורה כספר: שיהו משולשין. שיהא מראש הספר א) עד מקום תפירת הגיד כמגיד ועד הגיד השני ומן השני לשלישי כמשלישי לסוף הספר: הכתובה בין הכתובים. ספרים שהיו בימי החכמים כולן בגליון כספר תורה שלנו: לא יצא. דבעינן אגרת לעצמה דמיפרסם ניסא טפי דכי קוראה בין הכתובים נראה כקורא במקרא: אי מחסרא או מייתרא. ארוכה מאחר הקלפים למעלה או למטה או קצרה מהן ויש לה היכר לעצמה: ומחו

תוספות

דיפתרא דמליח וקמיח ולא עפיץ. קשיא א"כ היאך כותבין על קלפים שלנו דלא עפיצי ספר תורה ותפלין ומגילה ותירץ רבינו תם שהספיד שאנו כותבין בקלפים שלנו מהני כעפצים ותדע דבפרק שני דגיטין (דף יט.) אמר דבלא עפיץ יכול להזדייף ושלנו אין יכול להזדייף על הלבן*:

*על הספר ובדיו. פירש ר"ת שהדיו שלנו הוא דיו גמור אבל של עפצים לא הוי דיו והכי משמע פ"ב דגיטין (גז"ש) (ב) דתניא בכל כותבין בדיו ובסם ומסיק בכל דבר של קיימא ומסיק לאתויי מאי ומשני לאתויי הא דתנא רבי חייא כתבו במי טריא ועפצא כשר ומדאצטריך לאתויי עפצא מרבוייא בתר דתני דיו שמע מינה דעיקר דיו לא הוי מעפצא ומטעם זה רצה לפסול ספר תורה הכתובה מדיו של עפצים והחכמים השיבו לו דהתם מיירי במים ששרו בהן עפצים אבל אותו שעשו מגוף העפצים ודאי הוא טוב ומ"מ נראה דאותו שלנו הוי עיקר דיו כדמשמע פרק כל היד (נדה דף כ.) דרבי אמי פלי קורטא דדיותא ובדיק פירוש משבר חתיכה של דיו ובדיק ביה דם שחור ובאותו שלנו שייך שבירה ולא באותו של עפצים: בן כפר שהלך לעיר בין כך ובין כך קורא עמהם. פירש רש"י ואע"פ שקרא כבר ליום הכניסה וקשיא למה יחזור ויקרא שני פעמים ומ"מ נראה דשפיר פי' רש"י דכיון שהיה בעיר בלילה נעשה כבני העיר ואע"פ שעתיד לחזור (ג) (בו) בי"ד ואע"פ שקרא ביום הכניסה דהא דאמרי' כפרים מקדימים ליום הכניסה כדי שיספיקו מים ומזון לאחיהם שבכרכים ופטורים ממגילה היינו דווקא כשאינם שוהים שם בליל י"ד אלא ביום י"ד באים שם אבל כששוהים שם בליל ארבעה עשר ודאי דינם כבני העיר אע"פ שקראו כבר:

ובלבד שיהו משולשין. נראה כמו שפרש"י שיהיה °מראש הספר עד הגיד כמגיד לגיד חבירו בין מלמעלה בין מלמטה והכי נמי משמע במכות (דף ט: ושם) גבי ערי מקלט דקאמר ושלשת שיהו משולשין מדרום לחברון כמחברון לשכם ומשכם לקדש כמקדש לצפון שמע מינה דמשולשין משמע הכי ולא כמו שמפרשים שיש הגיד בראש הדף ובאמצעיתו ובסופו*:

שיור

כו א מיי' פ"א מהלכות מגילה הלכה יטוש"ע א"ח סי' תרפח סעי' ה:

[וע"ע תוספות שבת עט: ד"ה קלף ותוס' מנחות לא: ד"ה הא]

כז ב מיי' שם הלכה ג טור ש"ע א"ח סי' תרנ סעיף ג:

כח ג מיי' שם הלכה י טור וש"ע א"ח סי' תרפח סעיף ה:

כט ד מיי' פ"ב שם הל' ו טוש"ע א"ח סי' תרנ סעיף ג:

ל ה ו מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה יא סמג עשין ד טוש"ע א"ח סי' תרנא סעיף ה ו:

לא ז ח מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף ח:

רבינו חננאל

מגרם גרסי להו. היתה כתובה בסם בסיקרא בקומוס כו'. סם. סמא. סקרא. סיקרתא שמה. קומוס. קומא. קנקנתום חרתא דאושכפי דיפתרא דמליח וקמיח ולא עפיץ גייר מחקא באלו כולו [לא] יצא עד שתהא כתובה על העור ובדיו תמר בתיבה כתיבה *) ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו: **מתני'** בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר אם עתיד לחזור קורא במקומו אמר רבא ל"ש בן כרך שהלך לעיר קורא במקומו אלא שעתיד לחזור בליל י"ד ונזדמן לו ונתעכב לו ולא חזר קורא בט"ו כבני מקומו. אבל אינו עתיד לחזור בלילי י"ד קורא עמהם דכתיב על כן היהודים הפרזים למה לי עוד היושבים בערי הפרזות לא בא אלא ללמד דפרוז בן יומו קרוי פרוז. ובן מוקף בן יומו קרוי מוקף: **ירושלמי** ניחא בן כרך שהלך לעיר שזמנו מאוחר בן עיר שהלך לכרך ואין זמנו מוקדם **) לפיכך שנינו אם עתיד לחזור יום חזר הרי חזר ואם לא נעשה מוקף. א"ר יודן לית בן בן עיר שהלך לכרך א"ר יוסי אית כאן בעתיד להשתקע כו' נתברר הפירוש שפירשנו. אמר רבה בן כפר שהלך לעיר בין עתיד לחזור בכפר בין אינו עתיד לחזור קורא עמהם בי"ד דלא תקינו ליה רבנן לאקדומי ליום הכניסה אלא כי איתיה בכפר אבל כי איתיה בעיר כבני העיר בעי למיקרא. ומותיב אביי עליה ומתרץ הכי בן כפר שהלך לעיר בין כך ובין כך קורא עמהם: **מהיכן** קורא את המגילה ויוצא בה רבי מאיר אומר כו'. ואסיקנא כדברי האומר את כולה אמר [רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא] משמיה דרב מגילה נקראת ספר ללמד שאם תפרה בפשתן פסולה כספר תורה נקראת אגרת שאם הטיל בה ג' חוטי גידין כשרה. ובלבד שיהו משולשין כלומר החוט כרוך זה אחר זה ג' פעמים ג' ג' בב' קצוות וג' באמצע. הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים פירוש אם הן כולן כתובים שנכתבו מגילה ומגילת אסתר בכללן. והיו רוחב היריעות הכתובות כולן מדה אחת פסולה ואם מיחסרא או מייתרא כגון שכל יריעה רחבה ג' ורוחב היריעות שכתובה בהן מגילת אסתר רחבן ג'

אסתר ט | ירמיה לו | [נ"ל אחד] | אסתר ט | [לעיל ב. ד.] | [לעיל ד: מסיק הגמרא מפני שמספקין] | [שייך לעיל במשנה] | [תוס' פ"ב ושם איתא רשב"א] | [לעיל יח:] | [לעיל י:] | [ועיין תוספות שבת עב: ותוס' סנהדרין סא: ד"ה רבא אמר] | [לעיל יח:] | [שם]

אח"כ אחר כך | א"כ אם כן | א"ר אמר רבי | אמרי' אמרינן | אע"פ אף על פי | אעפ"י אף על פי | אפי' אפילו | גז"ש גם זה שם | גמ' גמרא | ה"ה הוא הדין | י"ח ידי חובה | מ"ד מאן דאמר | מ"מ מכל מקום | ס"ד סלקא דעתך | ע"ז עבודה זרה | פ"ב פרק ב' | פי' פירוש | קמ"ל קא משמע לן | רשב"י רבי שמעון בן יוחאי | ר"ת רבינו תם

---

*) כתיב הכא ותכתוב אסתר המלכה וכתיב התם ויאמר כו'. **) נראה דל"ל כלומר ואיך שנינו אם עתיד לחזור אם חזר הרי חזר ואם לא כו'.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מנא אמינא לה דמשום ההוא: (ב) תוס' ד"ה על הספר וכו' דתנן בכל כותבין בדיו ובסם וכסיקרא ובכל דבר: (ג) ד"ה בן כפר וכו' שעתיד לחזור בליל י"ד ואע"פ:

גליון הש"ס

תוספות ד"ה ובלבד שיהו כו' מראש הספר. עיין בכורות דף לג ע"א תוספות ד"ה שיהו משולשים ושם איתא מראש הדף וכו' וכן נכון:

הגהות מהר"ב רנשבורג א] רש"י ד"ה שיהו משולשין שיהא מראש הספר וכו'. נ"ב עיין מהר"ש שי"ף שהאריך והגיה בלשון רש"י פעמים הספר תחת הספר. ועיין בכורות דף לג ע"א תוספות ד"ה שיהו וכו' משמע כדבריו ודבריהם קודמים להכא יעוי"ש ודו"ק:

שיור התפר הלכה למשה מסיני. נראה דהא במגילה ובשאר ספרים בעינן שיורי התפר כיון דטעמא הוי כדי שלא יקרע:

חוץ מחרש. סתם חרש *הוי אינו שומע ואינו מדבר אבל חרש דהכא מדבר הוא מדקרי המגילה ופקח הוא לכל דבריו חוץ מדבר זה שצריך שישמיע לאזנו:

ורבי יהודה מכשיר. קשה באיזה קטן מיירי אי בלא הגיע לחינוך מאי טעמא דרבי יהודה דמכשיר והא אמרינן בסוף פ' בתרא דראש השנה (דף כט.) כל שאינו מחויב בדבר אין מוציא אחרים ידי חובתן ואי הגיע לחינוך מאי טעמא דרבנן דפסלי והלא כל האחרים נמי אין חייבין אלא מדרבנן וא"כ קשיא אמאי לא אמרינן דאתי דרבנן ומפיק דרבנן דהכי נמי אמרינן פ' מי שמתו (ברכות דף כ: ושם) דבן מברך לאביו אע"פ שהוא קטן ויוצא בברכתו ומוקי לה התם כגון שאכל האב כזית או כביצה דהוי שיעורא דרבנן ואתי קטן שחיובו דרבנן ומפיק האב שלא אכל אלא שיעורא דרבנן ואמאי לא אמרינן כן במגילה וכן בפ' לולב הגזול (סוכה דף לח: ושם) דאמר אין קטן מוציא [בקריאת הלל] ועונין אחריו מה (ג) שהן אומרים מאי שנא מברכת המזון וי"ל דלעולם מיירי בקטן שהגיע לחינוך ואפ"ה פסלו רבנן משום דמגילה ליכא חיובא אפילו בגדולים אלא מדרבנן וקטן אין מחויב אלא מדרבנן אפילו בשאר מצות ובגדול ליכא אלא חד דרבנן במגילה שהרי בשאר מצות הוא חייב דאורייתא ולא אתי תרי דרבנן ומפיק חד דרבנן אבל ההיא דבהמ"ז מיירי שהקטן אכל כדי שביעה דהוי חיובא דאורייתא וליכא אלא חד דרבנן ומפיק האב שלא אכל אלא שיעורא דרבנן ומ"מ קשיא דקאמרינן *דרב ששת ורב יוסף אמרי אגדתא בלילי פסחים [פסחים קטז:] ומוציאין האחרים משום דסברי מצה בזמן הזה דרבנן ולפי מה שפירש' קשה היכי אתו אינהו דהוו תרי דרבנן דהא סומא פטור מלומר הגדה ומפקי האחרים דחייבים מיהא דרבנן וליכא בהו אלא חד דרבנן וי"ל דסומא עדיף מקטן שהרי נתחייב כבר מדאורייתא מסה"כ בקטן*):

ודלמא ר' יהודה היא. משום דפסיק התם כרבי יהודה דחיק לאוקומי מתני' כוותיה:

אלא הא דתניא לא יברך אדם ברכת המזון בלבו. קשיא היכי מדמינן ברכת המזון לקריאת שמע בשלמא מגילה איכא למימר דסבר כמאן דאמר דצריך בקריאת שמע השמעת אוזן וסבר דתקינו רבנן מגילה כעין דאורייתא אבל ברכת המזון דהוי דאורייתא ולא כתיב ביה שמע מנלן לתקן ביה דצריך שישמיע לאזנו ויש לומר דקים ליה דגמרינן ברכת המזון מקריאת שמע:

*) [וע"ע תוס' לקמן כד. ד"ה אבל וד"ה מי ותוס' עירובין לו. ד"ה דלמא]

הכתובה בין הכתובים אמר ליה הרי אמרו הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא ומחו לה אמוהא א בצבור שנו ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן שיור התפר הלכה למשה מסיני ומחו לה אמוהא ולא אמרו ב אלא כדי שלא יקרע ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן אלמלי נשתייר במערה שעמד בה משה ואליהו כמלא נקב מחט סדקית לא היו יכולין לעמוד מפני האורה שנאמר כי לא יראני האדם וחי (שמות לג) ואמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב ועליהם ככל הדברים אשר דבר ה' עמכם (דברים ט) בהר *מלמד שהראהו הקב"ה למשה דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים ומה שהסופרים עתידין לחדש ומאי ניהו מקרא מגילה: **מתני'** *ג הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן ר' יהודה מכשיר בקטן: **גמ'** מאן תנא חרש דיעבד נמי לא אמר רב מתנה ר' יוסי היא דתנן *הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא רבי יוסי אומר לא יצא וממאי דרבי יוסי היא ודיעבד נמי לא דלמא רבי יהודה היא ולכתחלה הוא דלא הא דיעבד שפיר דמי לא סלקא דעתך דקתני חרש דומיא דשוטה וקטן מה שוטה וקטן דיעבד נמי לא אף חרש דיעבד נמי לא ודלמא הא כדאיתא והא כדאיתא מדקתני סיפא רבי יהודה מכשיר בקטן מכלל דרישא לאו ר' יהודה היא (א) ודלמא כולה ר' יהודה היא מי דמי רישא לפסולה וסיפא לכשירה ודלמא כולה ר' יהודה היא ותרי גווני קטן קתני לה וחסורי מיחסרא והכי קתני הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן בד"א בקטן שלא הגיע לחינוך אבל בקטן שהגיע לחינוך אפילו לכתחלה שר' יהודה מכשיר בקטן במאי אוקימתא כר' יהודה ודיעבד אלא הא דתני (ר') יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי חרש המדבר ואינו שומע תורם לכתחלה מני אי רבי יהודה דיעבד אין לכתחלה לא אי רבי יוסי דיעבד נמי לא ואלא מאי ר' יהודה ואפי' לכתחלה אלא הא *דתניא ד לא יברך אדם ברכת המזון בלבו ואם בירך יצא מני לא רבי יהודה ולא רבי יוסי אי ר' יהודה אפי' לכתחלה אי ר' יוסי אפי' דיעבד נמי לא לעולם

ומחו לה אמוהא. לאחר שאמר שמועה זו הכה על קדקדו כלומר סתר מקלתו ואמר לא אמרו אלא בצבור: שיור התפר. כשתופרין יריעות של ספר תורה לחברן יחד משיירין בתפר למעלה ולמטה: ומחו לה אמוהא. לאחר שאמרה הכה על מוחו כלומר חזר וסתר ואמר לאו הלכה למשה מסיני הוא אלא חכמים אמרו: כדי שלא יקרע. שאם אינו משייר מהדק בחזקה כשהוא מהדקו לספר תורה והוא נקרע אבל עכשיו כשהוא מהדקו בכח ומתחיל להרחיב ורוצה להיקרע מונע מלהדקו יותר: מערה שעמד בה משה. כשעבר הקב"ה לפניו שנאמר ושמתיך בנקרת הצור (שמות לג) ואליהו אף הוא עמד באותה מערה ועבר הקב"ה לפניו שנאמר ויבא שם אל המערה וגו' ויאמר צא ועמדת בהר וגו' והנה ה' עובר וגו' (מלכים א' יט): מחט סידקית. שאינו היא דקה ותופרין בה סדקי בגדים ויש מחט אחרת גסה שנקראת מחט של שקאין: אלמלי נשתייר בה נקב. כפי מחט כשעבר עליהן הקב"ה כמו שנאמר ושכותי כפי עליך עד עברי (שמות לג): דקדוקי תורה. ריבויין אתין וגמין מיעוטין אכין ורקין: דקדוקי סופרים. שדקדקו האחרונים מלשון משנת הראשונים: לא יצא. דיעבד הוא: וממאי. דחוץ מחרש דקאמר מתני' אפילו בדיעבד קאמר ור' יוסי היא דפסל בדיעבד: ולכתחלה הוא דלא. ובהא איכא למימר דאפי' ר' יהודה מודה דהא לא שמעינן ליה דפליג אלא בדיעבד: מדסיפא רבי יהודה. דקתני ור' יהודה מכשיר בקטן: לא דמי רישא לפסולה וסיפא להכשיר לא גרסינן ליה דלישנא יתירא הוא אלא הכי גרסינן ודלמא רבי יהודה היא ותרי גווני קטן וחסורי מיחסרא כו' הכל כשירין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן: הא כדאיתא והא כדאיתא. חרש לכתחלה ושוטה אפילו בדיעבד: בד"א בקטן שלא הגיע לחינוך. לחינוך מצות כגון בן תשע ובן עשר כדאמרינן ביומא בפרק בתרא (דף פב.): במאי אוקימתא כר' יהודה. והשמעת לן דכי אמר רבי יהודה בלא השמיע לאזנו יצא בדיעבד קאמר ולא לכתחלה: אלא הא דתניא כו' תורם. ואע"פ שהוא צריך לברך ואין אזניו שומעות הברכה שהוא מוציא מפיו: אלא מאי. בעית למימר דרבי יהודה דאמר בלא השמיע לאזנו יצא אפילו לכתחלה כי היכי דתיקום הא דר"י בריה דר"ש בן פזי אליביה והאי דקא מיפלגי בדיעבד להודיעך כחו דר' יוסי: אלא הא דתניא כו' מני:

עין משפט נר מצוה

[תרומות פ"א מ"ב]

לב א מיי' פ"ב מהל' מגילה הלכה ח סמג עשין ד טוש"ע א"ח סי' תרצא סעיף ח:

לג ב מיי' פ"ט מהל' ס"ת הלכה יד סמג עשין כה טוש"ע י"ד סי' רעה סעיף ה [וטוש"ע א"ח סי' תרצא סעיף ז]:

לד ג מיי' פ"א מהלכות מגילה הלכה ב סמג עשין ד טוש"ע א"ח סי' תרפט סעיף ב:

לה ד מיי' פ"ה מהלכות ברכות הלכה ז:

ראשי תיבות: א"כ אם כן; א"ר אמר רבי; אע"פ אף על פי; אפ"ה אפילו הכי; אפי' אפילו; בד"א במה דברים אמורים; בהמ"ז ברכת המזון; דאורי' דאורייתא

רבינו חננאל

ג' זרתות וחצי זרת או ב' זרתות וחצי שנראית מגילה בפני עצמה כשרה. אמר ר' יוחנן הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא ומחו לה אמוהא לא אמרן לא יצא אלא בצבור ש"מ קורין אותה ביחיד כרב. ושיור התפר פי' שיעור כמו אצבע עוד בתחלה ואחר כך יתפור בגידין הל"מ היא ואוקמוה כדי שלא יקרע. וא"ר יוחנן אלמלא נשתייר במערה שעמד בה משה ואליהו כמלוא מחט נקב סדקית לא יכלו לעמוד מפני האורה דכתיב כי לא יראני האדם וחי. ומאי דכתיב ועליהם ככל הדברים דייקינן מן עליהם מלמד שהראהו הקב"ה למשה בסיני דקדוקי תורה הדקדוקי סופרים ומה שעתידין לחדש ומאי ניהו מקרא מגילה: ירושלמי חכרם לא יזוז מורעם מיכן שקבעו להם חכמים מסכת': מתני' הכל כשרים לקרוא את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן רבי יהודה מכשיר בקטן מאן תנא חרש אפילו דיעבד לא ואוקמה רב מתנה לר' יוסי דתנן הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא ר' יוסי אומר לא יצא פירוש כיון שלא שמע הרי הוא כחרש לפיכך [לא יצא] ואמרי' דילמא מתניתין ר"י היא ולכתחלה הוא דלא הא דיעבד שפיר דמי והדחינן מדקתני חרש בהדי שוטה דומיא דשוטה מה שוטה דיעבד פסול אף חרש נמי כן. ואמרינן דילמא הא כדאיתיה והא כדאיתיה כלומר אע"פ ששנאה באחד כל אחד יש לו דרך [אחר] ודחינן מדסיפא רבי יהודה מכשיר בקטן רישא דפסיל בקטן לאו ר' יהודה היא דאם כן קשיא דר' יהודה אדר' יהודה ופריק כולה ר' יהודה היא ותרי גווני קטן רישא בקטן שלא הגיע לחינוך והוא כדתנן בפרק יוה"כ תינוקות אין מענין אותן (לשעות) ביוה"כ אבל מחנכין אותן קודם שנה או שנתים כדי להתרגל למצות. ואמר ר' יוחנן בן עשר בן י"א מחנכין אותן לשעות כו' ולפיכך פסול אבל סיפא דקתני ר' יהודה מכשיר בקטן הוא קטן שהגיע לחינוך מבן י"א שנה ולמעלה ולפיכך אמר כשר ואפילו לכתחלה כשר ודחינן במאי אוקימתא למתניתין כר' יהודה ורישא כולה דיעבד אין לכתחלה לא (ר' אומר) הא דתני חרש המדבר ואינו שומע תורם לכתחלה מני אי רבי יהודה דאי עבד מכשיר אבל לכתחלה לא ורבי יוסי לא לכתחלה ולא דיעבד מכשיר הא דקתני תורם לכתחלה מני היא. ומתמהינן ואלא מאי הא דתני חרש תורם לכתחלה ר' יהודה היא וקשיא לן אי הכי היה לו להקשות אי הכי ליתני ר' יהודה מכשיר בקטן

הגהות הב"ח

(א) גמ' ודלמא ר' יהודה היא (ודלמא כולה וכו' לכשירה) תא"מ ונ"ב רש"י לא גרס ליה: (ב) תוס' ד"ה ור' יהודה וכו' ואמרינן מה שהוא אומר:

מסורת הש"ס: [עי' ברכות ה. ועי' פירוש על זה בהקדמת התוי"ט] ברכות טו. [ערכין ב:] ג"ז שם. לעיל יז: ברכות טו.

גליון הש"ס

גמרא בצבור שנו. עי' לעיל דף ד ע"א תו' ד"ה הוה עובדא: רש"י ד"ה מחט סדקית וכו' ויש מחט אחרת. במתני' דשבת דף קכב ע"ב: תוס' ד"ה ור"י מכשיר וכו' ולא אתי תרי דרבנן. עיין לקמן דף כד ע"א תוס' ד"ה אבל: בא"ד וי"ל דסומא עדיף. עיין לקמן דף כד ע"א תוס' ד"ה מי שלא ראה: תוס' ד"ה ודלמא ר"י היא משום דפסיק. כעין זה שבת דף לו ע"א תוס' ד"ה לעולם:

לעולם ר' יהודה ואפי' לכתחילה ולא קשיא הא דידיה הא דרביה דתניא ר' יהודה אומר משום ר"א בן עזריה הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו שנאמר (דברים ו) °שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד השמע לאזניך מה שאתה מוצא מפיך ר"מ אומר (שם) °אשר אנכי מצוך היום על לבבך אחר כוונת הלב הן הן הדברים השתא דאתית להכי אפילו תימא רבי יהודה כרביה סבירא ליה והא דתני יהודה בריה דר' שמעון בן פזי ר"מ היא: רבי יהודה מכשיר בקטן: (*דתניא) *א"ר יהודה קטן הייתי וקריתיה למעלה מרבי טרפון וזקנים בלוד אמרו לו *אין מביאין ראיה מן הקטן תניא אמר רבי *קטן הייתי וקריתיה למעלה מרבי יהודה אמרו לו אין מביאין ראיה מן המתיר ולימרו ליה אין מביאין ראיה מן הקטן חדא ועוד קאמרו ליה חדא דקטן היית ועוד אפילו גדול היית אין מביאין ראיה מן המתיר: **מתני'** [א]אין קורין את המגילה [ב]ולא מלין [ג]ולא טובלין [ד]ולא מזין [ה]וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ החמה *וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר: **גמ'** מנלן דאמר קרא (אסתר ט) °והימים האלה נזכרים ונעשים ביום אין בלילה לא לימא תיהוי תיובתא דר' יהושע בן לוי *דאמר ריב"ל חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום כי קתני אדיום: ולא מלין וכו': דכתיב (ויקרא יב) °וביום השמיני ימול: ולא טובלין ולא מזין וכו': דכתיב (במדבר יט) °והזה הטהור על הטמא [וגו'] ביום השביעי ואיתקש טבילה להזיה: וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ החמה וכו': פשיטא מ"ש שומרת יום כנגד יום מכל חייבי טבילות איצטריך סלקא דעתך אמינא תיהוי כראיה ראשונה של זב וראיה ראשונה של זב איתקש לבעל קרי דכתיב (ויקרא טו) °זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע מה בעל קרי טובל ביום האי נמי ליטבול ביומיה והא ביממא לא מצי טבלה (א) דכתיב (שם) °כל ימי זובה כמשכב נדתה יהיה לה בליליא מיהת ליעביד מקצת שימור ותיטבול קמ"ל כיון דבעיא ספירה ספירה

רש"י

לעולם ר' יהודה. ואפי' לכתחילה מכשיר ומתני' רבי יוסי היא ואפי' דיעבד לא: והאי. דתורם לכתחילה רבי יהודה: והאי. דברהמ"ז: דרביה. משמו של ר' אלעזר בן עזריה אמרה שצריך להשמיע והאי לישנא משמע לכתחילה אבל דיעבד יצא: והשתא דאתית להכי. לאשמועינן הא פלוגתא דר' יהודה ור"מ: אפי' תימא ר' יהודה. דאמר בק"ש יצא דיעבד אין לכתחילה לא ומתני' נמי לכתחילה הוא דפסלה לחרש ור' יהודה היא וכך דברכת המזון נמי ר' יהודה היא ודקשיא לך הא דיהודה בריה דר' שמעון בן פזי מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי ר"מ היא דמכשר לכתחילה: מן המתיר. ר' יהודה שקריתי לפניו הוא המתיר את הקטן ואין לך להביא ראיה ממנו שהרי רבים חולקין עליו: **מתני'** ולא טובלין. מפיגע שביעי לזב ולטמא מת אין אומרים משחשיכה בכניסת שביעי ראוי לטבול אע"ג דלילה תחילת יום היא הכא יום בעינן אבל משעבר היום מותר לטבול בלילה ובגמרא יליף לה לכולהו: וכן שומרת יום כנגד יום. בגמרא מפרש מאי שנא דנקט להא תו בהדיא נפקא הא תנא ליה אין טובלין: עד הנץ החמה. שמא מספק לילה: וכולן שעשו כו'. דמעלות השחר יממא הוא אבל לפי שאין הכל בקיאין בו צריכין להמתין עד הנץ החמה: **גמ'** כי קתני. עד שתהא הנץ החמה אדיום אקרייה שנייה וקאמר שיהא של יום ביום: ואיתקש טבילה. דכתיב בסיפיה ורחץ במים וה"ה לזב וזבה: ה"ג פשיטא מאי שנא שומרת יום כנגד יום כו': שומרת יום כנגד יום. לאחר שכלו שבעת ימי נדה נכנסין י"א יום הקרויין ימי זיבה שאם תראה בהן ג' ימים רצופין הרי היא זבה וטעונה ספירת שבעה וקרבן ואם תראה יום אחד שומרת יום למחרת וטובלת ומקראי יליף לה בתורת כהנים ומייתי לה במעתא בתרייתא דמסכת נדה: תיהוי. כך ראייה של זבה כראייה ראשונה של זב דאיתקש לבעל קרי דכתיב זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע חדא זיבה כתיב הכא והיינו ראייה ראשונה ואשר תצא ממנו שכבת זרע היינו בעל קרי: משום דכתיב יהיה גרסינן. כל ימי זוב טומאתה כמשכב נדתה יהיה לה וכך קרא בראיית שומרת יום כנגד יום קאי מרבוי כל ימי דרשינן לה במסכת נדה (דף עג.) ואמרינן התם יהיה לה מלמד שסופרת אחד לאחד קצת מיום המחרת הלכך בלילה מיהא תטבול דעבדה קצת שימור: קמ"ל

תוספות

ולא טובלין ולא מזין אלא ביום. קשיא דתנן במסכת פרה (פי"ב משנה י"א) אין טובלין האזוב בלילה ומזין ביום אבל הוא עצמו טובל בלילה ומזין עליו ביום והכא אמרינן דצריך לטבול ביום ופר"ת דשתי טבילות הן אחת לפני ההזאה כדי לקבל ההזאה ואותה הויא בלילה כדתנן במסכת יבמות (דף מו:) ואחת לאחר ההזאה והיינו ההיא דכתיבא בקרא והיא הויא ביממא והכי נמי משמע פ"ב דכריתות (דף ט.) דאיכא טבילה לפני ההזאה דקאמרינן מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים והרצאת דמים נפקא לן מויזרוק את הדם וטבילה נפקא לן משום דגמירי דאין הזאה בלא טבילה לפניה כדי לקבל ההזאה והזאת פרה במקום אותה הזאה עומדת ואם כן צריך טבילה לפניה °וגם צריך טבילה לאחריה דהא בספרי קתני שאם הקדים טבילה להזאה לא עשה ולא כלום אלמא שיש טבילה לאחר הזאה כדמשמע התם ואחת קודם ההזאה כדמשמע בכריתות ובכמה מקומות בגמרתנו שמזכיר טבילה לפני ההזאה ומ"מ קשה הכא באיזה טבילה מיירי אי בטבילה דלפני ההזאה כדמשמע לישנא דנקט טובלין ברישא אם כן הויא אפילו בלילה כדפרישית ואי מיירי באותה שלאחר הזאה מאי איריא משום דאיתקש להזאה תיפוק ליה משום דהויא לאחר הזאה ואינה אלא ביום ולמעוטי לילה שלאחר הזאה דהיינו ליל שמיני לא איצטריך דכיון דעבר שביעי פשיטא דמותר לטבול בכל עת שירצה וגם רש"י פירש כן דמשעבר היום מותר לטבול בלילה לכך נראה כפירוש ריב"א דהכא מיירי בטבילת אזוב דהויא ביממא כדתנן במסכת (פרה שם) ולהכי נקט טובלין ואח"כ מזין וה"נ משמע בירושלמי דמייתי קרא דוטבל והזה למדרשא דאתקש טבילה להזאה והיינו טבילת אזוב *ומיהו קשה לר"י דהא אמר בשלהי מסכת יומא (דף פח.) הזב והזבה וטמא מת (ב) טבילתן ביום ר' יוסי אומר מן המנחה ולמעלה לא יטבול פירוש אחר שהתפלל תפלת המנחה דתפלת נעילה יכול הוא לאומרה בלילה ופשיטא דהיינו ביום שלאחר ההזאה °דאי לפני ההזאה היאך מותר לטבול ביום הכפורים אי משום דטבילה בזמנה מצוה מכל מקום ההזאה הויא שבות כדאמר פרק אלו דברים (פסחים דף סה:) והיאך יכול לעשות ואם תפרש שהזה מאתמול ועכשיו הוא טובל בשמיני אין זו טבילה בזמנה ולא דחיא יום הכפורים וי"ל שקיבל הזאה מקטן או בשוגג או שעבר והזה:

דכתיב וביום השמיני ימול. קשיא דבפרק ר' אליעזר אומר אם לא הביא (שבת דף קלב. ושם) דריש האי קרא לומר אפילו בשבת ומבן שמונת ימים דריש ולא בלילה ותניא התם כוותיה דרבי יוחנן וי"ל דהכא מייתי הדרשה הפשוטה יותר כראיית נגעים* והקשה ה"ר אפרים כיון דמילה איכא בלילה אם כן הויא מצות עשה שהזמן גרמא שהנשים פטורות ממנה וא"כ קשיא למה לי בפ"ק דקדושין (דף כט. ושם) קרא דאותו לומר דאשה אינה חייבת למול תיפוק ליה דמצות עשה שהזמן גרמא היא וי"ל דאי לאו אותו הוה אמינא דהאי דנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא היינו היכא דליכא כרת דומיא דמצה ושמחה והקהל דלית בהו כרת ומנייהו ממעטינן נשים אבל מילה שיש בה כרת ונכרתו עליה שלש עשרה בריתות הוה אמינא דמחייב בהו נשים למול את בנייהו קמ"ל אותו דלא אי נמי למילה שלא בזמנה וכמאן דאמר *) דנוהגין בין ביום בין בלילה**):

מאי שנא שומרת יום כנגד יום וכו'. אי ולא טובלין דלעיל מיירי בטבילת אדם אתי שפיר דבעי מאי שנא שהזכיר בפני עצמה אבל אי איירי בטבילת אזוב צריך לפרש הכי מאי שנא שהזכיר שומרת יום לומר שהיא ביום מכל שאר חייבי טבילות:

*) [יבמות עב:] **) [ועי' תוס' יבמות עב: ד"ה אין ותוס' קדושין כט. ד"ה אותו]

רבינו חננאל

בקטן ובחרש ופרקינן חדא מחתרתי אותיב ליה אלא הא דתניא לא יברך אדם לכתחלה ברכת המזון בלבו ואם בירך יצא כו' ופרקינן לעולם תרוייהו רבי יהודה והא דתני חרש תורם לכתחלה דידיה ומתניתין דאוקימנא דאיעבד והא דתני ואם בירך יצא תני לה רבי יהודה משמיה דרביה דתניא ר' יהודה אומר משום רבי אלעזר בן עזריה הקורא את שמע צריך להשמיע לאזנו שנאמר שמע ישראל השמע לאזנך לכתחלה מה שאתה מוצא מפיך ר' מאיר אומר כשהוא אומר אשר אנכי מצוך היום על לבבך אחר כוונת הלב הן הן הדברים כלומר אין צריך להשמיע ואפילו לא הוציא את הדברים מפיו אלא בירך בלבו יצא והדר אוקימנה למתניתין רבי יהודה לכתחלה לא יקרא החרש ודאיעבד יצא וכן אם בירך בלבו לכתחלה לא אבל בדיעבד יצא. והא דתניא חרש תורם לכתחלה ר' מאיר היא: תניא א"ר קטן הייתי וקראתיה למעלה מרבי יהודה כו' אמרו חדא דקטן היית ואין עדות מקטן. ועוד ר' יהודה שקראת למעלה ממנו (מכשיר) [מתיר] הוא ואין מביאין ראיה מן המתיר וקי"ל כלישנא בתרא דרב יוסף דאמר [בברכות טו] מחלוקת בק"ש אבל בשאר מצות דברי הכל יצא. ואמר רב חסדא א"ר שילא הלכתא כר' יהודה ועוד אמר הלכתא כר' יהודה שאמר משום ר' אליעזר בן עזריה הלכך לכתחלה לא מוקמינן חרש מדבר ואינו שומע למפרס על שמע ולברך ברכת המזון ואי עבד שפיר דמי: **ירושלמי** ר' יוסי אומר כתיב האזנת למצותיו השמע לאזנך מה שאתה מוצא מפיך בר קפרא אמר צריך לקרותה בפני הנשים והקטנים שאף הם היו בספק נפשות. אין קורין את המגלה אלא ביום שנאמר והימים האלה נזכרים ונעשים וגו' ביום ולא בלילה והני מילי בקריאה של יום דקתני ולשנותה ביום

ולא מוהלין דכתיב וביום השמיני ימול ולא טובלין ולא מזין דכתיב והזה הטהור על הטמא ביום השלישי ואתקש טבילה להזאה שנאמר והזה ורחץ אלו כולן וכן שומרת יום כנגד יום כגון שראתה בי"א יום שבין נדה לנדה שהן ימי זיבה [יום א'] הדין לישב שלא תגע בדבר ולא תטהר למחר יום ב' ואם לא ראתה בו דם טובלת ביום ג' *) לראייתה משתנץ החמה וטהורה אבל קודם שתנץ החמה לא: **ירושלמי** כל חייבי טבילות טבילתן ביום נדה ויולדת טבילתן בלילה נדה שעבר זמנה פירוש אחר ז' ימים לנדה דאורייתא או אחרי ז' נקיים (ומספק זובה) [לזבה] טובלת בין ביום בין בלילה. דרש ר' חייא בר בא לצודיא נדה שעבר זמנה טובלת אפילו ביום תמן אמרו אפילו עובר זמנה לא מפני חמותה ומפני כלתה אשה משל בית רבותינו ראוה טובלת כדרכה ביום ואמרו עוברת זמן היתה. נדה שנאנסה

*) עי' נדה ע"ב. ובמשנה טבלה ביום שלאחריו כו' וצ"ע

עין משפט נר מצוה

לו א טוש"ע א"ח סימן תרפט סעיף ה:

לז ב מיי' פ"א מהלכות מילה הלכה ח סמג עשין כח טוש"ע י"ד סי' רסב סעיף א:

לח ג מיי' פי"א מהלכות מקוואות הלכה ו סמג עשין רמח:

לט ד מיי' פי"א מהל' פרה אדומה הלכה ב סמג עשין רלג:

מ ה מיי' פ"ו מהלכות אסורי ביאה הלכה ט סמג לאוין קיא ועשין רמג טור יד סימן קפג:

ראשי תיבות

א"כ אם כן
א"ר אמר רבי
אח"כ אחר כך
אפי' אפילו
ברהמ"ז ברכת המזון
ה"ג הכי גרסינן
ה"ה הוא הדין
ה"נ הכי נמי, הכא נמי
ה"ר הרב רבינו
י"ל יש לומר
מ"מ מכל מקום
מ"ש מאי שנא
פ"ב פרק ב'
פ"ק פרק קמא
פר"ת פירש ר"ת
צ"ל צריך לומר
ק"ש קריאת שמע
קמ"ל קא משמע לן
ר"א רבי אלעזר
ר"מ רבי מאיר
ריב"ל רבי יהושע בן לוי

מסורת הש"ס

[ל"ל תניא] [סנהדרין נב:] [תוספתא שם] [תוספתא פי"ב] [פרה סוף פי"ב] לעיל ד.

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא מצי טבלה משום דכתיב כל: (ב) תוס' ד"ה ולא טובלין וכו' הזב והזבה וטמא מת טובלין ביום הכפורים ר' יוסי אומר:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ולא טובלין וכו' וגם צריך טבילה לאחריה. עי' חגיגה דף כג. ע"א תוס' ד"ה עשאוהו: באו"ד דאי לפני ההזאה היאך מותר לטבול ביוה"כ. עי' שבת דף קיא ע"א תוס' ד"ה ס"ד: [סנהדרין לד: ועי' תוספ' שם ד"ה דכתיב ובמו"ק ח. ד"ה נפקא ותוס' זבחים קיז. ד"ה והתורה]

ספירה ביממא היא: וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר: מנהני מילי אמר רבא דאמר קרא °ויקרא אלהים לאור יום *למאיר ובא קראו יום אלא מעתה ולחשך קרא לילה [למחשיך ובא קרא לילה] הא קיי"ל דעד צאת הכוכבים לאו לילה הוא אלא אמר רבי זירא מהכא *°ואנחנו עושים במלאכה וחצים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד צאת הכוכבים ואומר °(*והיה) לנו הלילה (*למשמר) מאי ואומר וכ"ת משעלה עמוד השחר לאו יממא ומכי ערבא שמשא ליליא ואינהו מקדמי ומחשכי ת"ש (*והיה) לנו הלילה משמר והיום מלאכה:

מתני' א כל היום כשר לקריאת המגילה ב ולקריאת ההלל ג ולתקיעת שופר *ד ולנטילת לולב ה ולתפלת המוספין ו ולמוספין ז ולוידוי הפרים ח ולוידוי מעשר ט ולוידוי יוהכ"פ י לסמיכה לשחיטה לתנופה להגשה לקמיצה ולהקטרה למליקה ולקבלה ולהזיה כ ולהשקיית סוטה ל ולעריפת העגלה מ ולטהרת המצורע *כל הלילה כשר נ לקצירת העומר ס ולהקטר חלבים ואברים *ע זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה:

גמ' מנלן דאמר קרא והימים האלה נזכרים ונעשים לקריאת ההלל דכתיב °ממזרח שמש עד מבואו (*רבי יוסי) אומר °זה היום עשה ה' ולנטילת לולב דכתיב °ולקחתם לכם ביום הראשון ולתקיעת שופר דכתיב °יום תרועה יהיה לכם ולמוספין דכתיב °דבר יום ביומו ולתפלת המוספין כמוספין שויוה רבנן ולוידוי פרים דיליף כפרה כפרה מיום הכפורים דתניא *גבי יוה"כ °וכפר בעדו ובעד ביתו פ בכפרת דברים הכתוב מדבר וכפרה ביממא הוא דכתיב °ביום הזה יכפר עליכם: ולוידוי מעשר וכו': דכתיב °ואמרת לפני ה' אלהיך בערתי הקדש מן הבית וסמיך ליה היום הזה ה' אלהיך מצוך: לסמיכה ולשחיטה: דכתיב °וסמך ושחט וכתיב בה בשחיטה °ביום זבחכם ולתנופה דכתיב °ביום הניפכם את העומר ולהגשה דאיתקש לתנופה דכתיב °ולקח הכהן מיד האשה את מנחת הקנאות והניף והקריב ולמליקה ולקמיצה ולהקטרה ולהזיה דכתיב °ביום צוותו את בני ישראל ולהשקיית סוטה *אתיא תורה תורה כתיב הכא °ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת וכתיב התם °על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט

מה

רש"י

קמ"ל. כיון דהאי חד לחד משום ספירה היא מדוגמת ספירת ז' כל ספירה דיממא היא דכתיב וספרה לה שבעת ימים (ויקרא טו): מקדמי. מקדימין: מחשבי. מעריבין: ת"ש (*והיה) לנו הלילה למשמר והיום למלאכה. ש"מ כל זמן שעסוקים במלאכה קרי יום ולא קדמותא והשכותא: **מתני'** כל היום כשר. ואע"ג דקיימא לן *זריזין מקדימין למצות דכתיב וישכם אברהם בבקר (בראשית כב) אפילו הכי כשר כל היום: לוידוי פרים. פר העלם דבר של צבור ופר כהן משיח שמתודין עליו חטא שהביאוהו עליו כדאמרינן במסכת יומא (דף לו:) והתודה על חטאת עון חטאת כתיב הכא וכפר עליו הכהן (ויקרא ד) וכתיב התם ביום הכפורים יעמד חי לפני ה' לכפר עליו וגו' (ויקרא טז) מה להלן כפרת דברים וביום כדיליף לקמן אף כאן כפרת דברים וביום: למליקה. של עוף: לקבלה. לקבלת הדם: להזיה. לזריקת הדם והזיית פרים הנשרפין וחטאות הפנימיות שהיא זריקה שלהן: **גמ'** בכפרת דברים. וידוי במס' יומא (דף לו:) מסיים לה אתה אומר בכפרת דברים או אינו אלא בכפרת דמים הרי הוא אומר ושחט את פר החטאת אשר לו למדנו שעדיין לא נשחט הפר: כי ביום הזה יכפר עליכם. אלמא כפרתו ביום: והניף והקריב. והקרבה היא הגשה דאי אפשר לומר הך הקרבה היא הקטרת הקומץ דהא כתיב בתריה וקמץ והקטיר ומה היא הגשה מגיש את המנחה ומגיעה בקרן מערבית דרומית של מזבח כנגד חודה של קרן ואח"כ קומץ ומקראי יליף לה במסכת סוטה (דף יד:) ובמנחות (דף יט:): לקמיצה ולהקטרה. בהקטרת קומץ קאמר שהיא במנחה כנגד זריקת דם בזבחים ואינה כשרה אלא ביום אבל הקטר חלבים ואברים תנן במתני' דכשרים כל הלילה: ביום צוותו. להקריב את קרבניהם וכל הני הקרבת הקרבן נינהו דאילו הקטרת קומץ הקרבה (א) היא וקמילה איתקש להקטרה דכתיב וקמץ והקטיר מליקת עוף מליקתו והזייתו כשחיטת והזייתו היא הקרבתו קבלת דם הקרבה קרי לה דאמר מר (חגיגה דף יא.) והקריבו זו קבלת הדם א"נ להקריב כל צורכי הקרבה קמילה ומליקה וקבלה כולן צרכי הקרבה הן ואי אפשר בלא הן אבל הגשה ותנופה אינן מעכבין: משפט

תוספות

ספירה ביממא היא. מכאן קשיא לפירוש רש"י דפי' לולין (פסחים דף פא. וסם) דפריך ולר' יוסי דאמר מקצת היום ככולו והא הבא שראתה בשבעה לספירתה אינה סותרת אם כן זבה גדולה לדידיה היכי משכחת לה ומשני [בראתה כל שני] בין השמשות דהא הוי סוף היום ותחלת האחר בטומאה וקשיא אמאי לא אמר בראתה בלילות דהא ספירת לילה לאו ספירה היא ונמצא שכל היום טמא כיון שתחילתו הוי טמא וי"ל דסבר ר' יוסי דסוף היום מהני לשמור כמו תחלת היום וה"נ משמע פרק שני דנזיר (דף טז.) בסופו דקאמר [לר"י זבה גמורה] היכי משכחת לה אי דחזי בפלגא דיומא אידך פלגא ליהוי לה שימור ואם תאמר אם כן רבי יוסי דסבר מקצת היום ככולו א"כ היה לו להקשות ר' יוסי כותאי אמרה לשמעתיה כדקפריך לרב בנדה (דף סט.) וי"ל דכותאי אמרי אפי' מיום ראשון שפסקה בו דסופרתו ליום ראשון ור' יוסי לא אמר אלא מיום שבעה*: **והא** קיי"ל דעם צאת הכוכבים ליליא הוא. ואם תאמר כיון דקיי"ל דבצאת הכוכבים הוי ליליא א"כ אמאי פליגי ר' יוסי ור' יהודה בבין השמשות* לימרו בצאת הכוכבים וי"ל דאף בשיעור צאת הכוכבים יש חילוק שיש כוכבים נראין ביום*: **והיה** לנו הלילה למשמר. קשיא דהא אמרינן בברכות (דף ב: וסם) גבי צאת הכוכבים לילה הוא ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר דכתיב והיה לנו הלילה למשמר ואמאי לא הוי ראייה גמורה כדמפקינן הכא מקרא ויש לומר דהתם בעי לאסוקי דזמן שכיבה דגבי ק"ש הוי צאת הכוכבים ומש"ה קאמרינן התם דאין זו ראייה גמורה דנהי דהוי לילה באותה שעה מ"מ לא הוי זמן שכיבה לכל אדם: **ולוידוי** יוה"כ דתניא. קשיא אמאי אילטריך למימר האי כיון דתנא כל היום כשר לסמיכה והלא הוידוי אינו אלא בשעת סמיכה וי"ל דאי לאו האי הוה אמינא דווידוי זה (*כוידוי) דשאר סמיכות דאינו כשר כל היום ויגרום נמי לסמיכה שלא תהא כשרה כל היום כשאר סמיכות מש"ה אילטריך למתני הוידוי: **לקמיצה** ולהקטרה דכתיב ביום צוותו. אבל שחיטה לא מפקינן מהאי קרא דלאו עבודה היא שהרי כשרה בזר וקרא משתעי בעבודה דכתיב להקריב את קרבניהם °וכן תנופה והגשה *אין צריך בהו כהן במנחה לפני הקמיצה: *כל הלילה כשר לקצירת העומר. אומר ר"ת שאם שכח לברך בלילה לא יברך ביום כדמשמע בהאי סתמא דמתני' דהכי דאיכא סתמא במנחות (דף עא.) דתני נקצר ביום כשר בדיעבד מ"מ סתמא דהכא עדיפא דהא קתני לה גבי הלכתא פסיקתא דדינא ועוד נראה דאפי' למאן דמכשר קצירת העומר ביום דיעבד מודה הוא גבי ספירה דאין לברך ביום משום דתנה עליה הכתוב לעכב דכתיב (ויקרא כג) תמימות ואי אתה מוצא תמימות אלא כשאתה מונה בלילה וכן כתוב בהלכות עצרת ובה"ג כתב דהיכא דאינשי לברך בלילה ימנה למחר בלא ברכה וכן הלכה אבל אם שכח לילה ויום לא ימנה עוד בברכה דבעינן תמימות וליכא *)ואחר שבירך על הספירה אומר י"ר שיבנה וכו' מה שאין כן בתקיעת שופר ולולב והיינו טעמא לפי שאין (ג) אלא הזכרה עתה לבנין ביהמ"ק אבל לשופר ולולב יש עשייה: ולהקטיר

*) [עי' תוספות מנחות סו. קד"ה זכר למקדש]

גליון הש"ס גמרא דכתיב וסמך ושחט. עיין מנחות דף נג ע"ב תוס' ד"ה ידו: תוספות ד"ה לקמיצה וכו' וכן תנופה וכו' והגשה. עיין קדושין דף לו ע"א תוס' ד"ה הסמיכות וכו' ע"ג:

*מה משפט ביום אף כאן ביום: ולעריפת העגלה: אמרי דבי רבי ינאי *כפרה כתיב בה כקדשים: ולטהרת מצורע: דכתיב °זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו: כל הלילה כשר לקצירת העומר וכו': דאמר מר *קצירה וספירה בלילה והבאה ביום: ולהקטר חלבים ואברים: דכתיב °כל הלילה עד הבוקר: זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום: זה הכלל לאתויי מאי לאתויי סידור בזיכין וסלוק בזיכין וכר' יוסי דתניא *רבי יוסי אומר סילק את הישנה שחרית וסידר את החדשה ערבית אין בכך כלום ומה אני מקיים (°*לפני ה' תמיד) שלא *יהא שולחן בלא לחם: דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה: לאתויי מאי לאתויי אכילת פסחים ודלא כר' אלעזר בן עזריה דתניא *ואכלו את הבשר בלילה הזה א"ר אלעזר בן עזריה נאמר כאן בלילה הזה ונאמר להלן °ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה מה להלן עד חצות אף כאן עד חצות:

הדרן עלך הקורא למפרע

הקורא את המגילה עומד ויושב קראה אחד קראוה שנים יצאו מקום שנהגו לברך יברך ושלא לברך לא יברך בשני וחמישי בשבת במנחה קורין שלשה אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן ואין מפטירין בנביא הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה בראשי חדשים ובחולו של מועד קורין ארבעה אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן ואין מפטירין בנביא הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה זה הכלל כל שיש בו מוסף ואינו יום טוב קורין ארבעה ביום טוב חמשה ביוה"כ ששה בשבת שבעה אין פוחתין מהן אבל מוסיפין עליהן ומפטירין בנביא הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה: **גמ'** תנא מה שאין כן בתורה מנהני מילי אמר רבי אבהו דאמר קרא °ואתה פה עמוד עמדי ואמר רבי אבהו °אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כביכול אף הקב"ה בעמידה וא"ר אבהו מנין לרב שלא ישב על גבי מטה וישנה לתלמידו על גבי קרקע שנאמר ואתה פה עמוד עמדי ת"ר מימות משה ועד רבן גמליאל לא היו למדין תורה אלא מעומד משמת רבן גמליאל ירד חולי לעולם והיו למדין תורה מיושב והיינו דתנן *משמת רבן גמליאל (א) בטל כבוד תורה כתוב אחד אומר °ואשב בהר וכתוב אחד אומר °ואנכי עמדתי בהר אמר רב עומד ולומד יושב ושונה ר' חנינא אמר לא עומד ולא יושב אלא שוחה רבי יוחנן אמר אין ישיבה אלא לשון עכבה שנאמר °ותשבו בקדש ימים רבים רבא אמר רכות מעומד וקשות מיושב: קראה אחד קראוה שנים יצאו וכו': תנא

רש"י

משפט ביום. דכתיב והיה ביום הנחילו את בניו (דברים כא) ואורעה כל הפרשה כולה להיות דין במס' סנהדרין בפ' אחד דיני ממונות (דף לד:): לטהרת מצורע. בצפרים ועץ ארז ואזוב ושני תולעת: דאמר מר קצירה וספירה בלילה. ויליף לה במס' מנחות מקראי: כל הלילה עד הבוקר. על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר: וכר' יוסי. דאמר במסכת מנחות אפילו סילק את הישנה שחרית וסידר את החדשה ערבית אף זו היתה תמיד ומהו תמיד שלא ילין שולחן בלא לחם אבל לרבנן טפחו של זה מסדר בצד טפחו של מסלק:

הדרן עלך הקורא למפרע

הקורא. עומד ויושב. אם רצה עומד אם רצה יושב: קראוה שנים. יחד יצאו ולא אמרינן אין שני קולות נשמעין כאחד: לא יברך. אין צריך לברך: בשני ובחמישי בשבת ובשבת במנחה. עזרא תיקן שיהו קורין בשני ובחמישי בבבא קמא בפרק מרובה (דף פב.) והכא אשמעינן דשלשה הן כהן ולוי וישראל: ואין מוסיפין עליהן. שלא יקשה לצבור מפני שהן ימי מלאכה ושבת במנחה סמוך לחשיכה הוא שהרי כל היום היו רגילין לדרוש: ואין מפטירין. משום האי טעמא גופיה: הפותח והחותם. בגמ' מפרש: ואין מוסיפין עליהן. בראשי חדשים וחול המועד נמי איכא ביטול מלאכה דמלאכת דבר האבד מותרת: **גמ'** מה שאין כן בתורה. שאין קורין בתורה בצבור מיושב: כביכול. כאלו נאמר בהקב"ה כבאדם שיכול להאמר בו כן: שלא ישב על גבי המטה. אלא או שניהם על גבי המטה או שניהם על גבי קרקע: ולומד. מפי הגבורה: יושב ושונה. שנית לבדו מה שלמד: רכות. דברים רכים ונוחים שאדם מכיר לשמען: ובלבד

תוספות

ולהקטיר חלבים (ג) כל הלילה עד הבוקר. והיינו דוקא שנתעכלו האברים קודם חצות שמשלטה בהן האור אבל אם לא משלה בהן אין *נמשכין אחר חצות כדאמר ר' יוחנן סוף פ"ק דיומא (דף כ:): **לאתויי** אכילת פסחים ודלא כרבי אלעזר ב"ע. מ"מ נראה דהלכה כר' אלעזר דהא איכא סתמא בערבי פסחים (פסחים קכ: ושם) דקאי כוותיה דתנן הפסח אחר חצות מטמא את הידים וכן משנה באיזהו מקומן (זבחים דף נז:) וסתמא בסוף פ"ק דברכות (דף ט.) גבי מעשה ובאו בניו של רבן גמליאל מבית המשתה וכו' אמר להם כל מה שאמרו חכמים עד חצות מצותן עד שיעלה עמוד השחר ואילו אכילת פסחים לא קתני ומוקי לה כראב"ע דאמר עד חצות וא"כ צריך למהר לאכול מצה בלילי פסחים קודם חצות ואפילו מצה של אפיקומן שהרי חיוב מצה בזמן הזה הוה דאורייתא *אבל בהלל של אחר אפיקומן אין להחמיר כל כך שהרי מדרבנן הוא:

הדרן עלך הקורא למפרע

הקורא. ואין מפטירין בנביא. קשיא לר"ת דהא בפרק במה מדליקין (שבת דף כד. ושם) אמר רב אחדבוי (ג) שאלמלא שבת אין נביא במנחה ביום טוב שחל להיות בשבת וצריך לומר דהאי דקאמר התם דמפטיר בנביא במנחה בשבת כשחל ביו"ט לאו דוקא נביא אלא רוצה לומר בכתובים כדאמרינן פרק כל כתבי (שם קטז:) בנהרדעא פסקי סדרא בכתובים במנחה בשבתא ופסקי היינו הפטרה ומקומות יש שנוהגין לעשות כן והטעם שמפטיר במנחה בתענית ולא בשחרית משום דכתיב בה שמרו משפט ועשו צדקה (ישעיה נו) ואגרא דתעניתא צדקתא* לעת ערב ומש"ה נכון לאומרו בערב אחר שעשו צדקה:

הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה. קשיא אמאי תנא הך מילתא הכא ג' פעמים דהא בחד זימנא סגיא וי"ל דהוה סלקא דעתך דכל דטפי מילתא מחבריה מברך לפניה ולאחריה מש"ה אצטריך למתני בכולהו:

אלמלא מקרא כתוב. קשיא שיש אלמלא שרוצה לומר אילו לא כגון הכא וכגון אלמלא אגרות הרשונות (לעיל דף יב:) וכן הרבה ויש אלמלא שרוצה לומר אילו היה אלמלא נגדוה לחנניה מישאל ועזריה (כתובות דף לג:) וכן אלמלא נוי חתה וכו' (לקמן דף כד:) ומאי שנא ואומר ר"ת דהיכא שיש אל"ף בסוף אלמלא רוצה לומר אילו לא והיכא דכתי' אלמלי ביו"ד רוצה לומר אילו היה: תנא

רבינו חננאל

זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום לאתויי סידור בזיכין וכר' יוסי דתניא ר' יוסי אומר אפילו סילק לחם הפנים הישנה שחרית וסידר החדשה ערבית אין בכך כלום. ומה אני מקיים לחם הפנים לפני תמיד שלא ילין שלחן בלא לחם: כל דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה לאתויי אכילת פסחים ודלא כר' אלעזר בן עזריה דתני עד חצות: **ירושלמי** דבר שדוחה את השבת ביום מהו שידחו מכשיריו בלילה והתנינן העמידו עושה חביתין לעשות חביתין תיפתר בחול. תני ר' אחא זה סדר התמיד לעבודת בית אלהינו בין בחול בין בשבת: **הדרן עלך הקורא את המגילה**

הקורא את המגילה עומד ויושב יצא. תנא מה שאין כן בתורה שנאמר ואתה פה עמוד עמדי. אמר רב מנין לרב שלא ישב ע"ג מטה ותלמיד ע"ג קרקע וישנה שנאמר ואתה פה עמוד כלומר התלמיד כמו הרב: **ת"ר** מימות [משה] ועד ר"ג היו למדין תורה מעומד. משמת ר"ג ירד חולי לעולם והתחילו לישב ולשנות והיינו דתנן במס' סוטה משמת ר"ג בטל כבוד התורה: **כתוב** אחד אומר ואשב בהר ארבעים יום וכתוב אחד אומר ואנכי עמדתי בהר. ואסיקנא רכות מעומד וקשות מיושב: **מתני'** קראה אחד את המגילה או קראוה שנים ביחד יצאו. תנא

עין משפט נר מצוה

נו א מיי' פ"ז מהלכות תמידין הלכה ו סמג עשין קצ טוש"ע א"ח סימן תפט סעיף א:
נח ב מיי' פ"ח מהל' קרבן פסח הלכה יד סמג עשין רכג:
א ג מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה ז סמג עשין מד"ס ד טוש"ע א"ח סי' תרצ סעיף א:
ב ד מיי' פי"ב מהלכות תפלה הלכה טז טור ש"ע א"ח סי' קלט סעיף א:
ג ה מיי' שם טוש"ע א"ח סימן תכג סעיף א:
ד ו מיי' שם טוש"ע א"ח סי' תרסג סעיף א:
ה ז מיי' שם טוש"ע א"ח סי' תפח סעיף ג וסי' תלד סעיף א:
ו ח מיי' שם טוש"ע א"ח סימן תרכא סעיף א:
ז ט מיי' שם טוש"ע א"ח סי' רפב סעיף א:
ח כ מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ד וסי' תפח סעיף ג וסימן תלד סעיף ה וסי' תרכא סעיף א:
ט ל מיי' שם הלכה יא טוש"ע א"ח סי' קמא סעיף א:
י מ מיי' פ"ד מהלכות ת"ת הלכה ב טוש"ע י"ד סי' רמו סעיף ט:
יא נ מיי' שם:

[עי' תוספות זבחים נז: ד"ה ולאיבעי' ליתא] [נ"ל לפני תמיד (שמות כה) וכן ליתא במנחות במשנה ובברייתא לנו: וכן ליתא בתוספתא] [ברכות ו: וע"ע סנהדרין לה.]

מסורת הש"ס

[ר"ה כה: סנהדרין יא:] [קידושין מ.] ע"ז כט: זבחים ע: חולין יא.] מנחות סו. שם לט: [תוספ' מנחות פי"א] [הגי' במנחות לט: שלא ילין] ברכות ט. פסחים קכ: זבחים נז: מכילתא דר"י פרשה בא סוטה מט.

ויקרא יד | שם ו | שם כד | שמות יב | דברים ה | דברים י | דברים ט | שם א

הגהות הב"ח

(א) גמ' משמת רבן גמליאל הזקן בטל: (ב) תוס' ד"ה ולהקטיר חלבים דכתיב כל וכו' אבל אם לא שלטה בהן האור אין נמשכין: (ג) שם ד"ה הקורא וכו' אמר רב אחדבוי ביו"ט שחל להיות בשבת שאלמלא שבת אין נביא במנחה וצריך לומר כו' במנחה בשבת כשחל ביו"ט לאו דוקא נביא כל"ל ותיבות כשחל ביו"ט נמחק:

גליון הש"ס גמ' אלמלא מקרא כתוב. ר"ה דף יז ע"ב סוטה דף יג ע"ב:

ראשי תיבות

א"כ — אם כן | א"ר — אמר רבי | ב"ע — בן עזריה | גמ' — גמרא | י"ל — יש לומר | יו"ט — יום טוב | יוה"כ — יום הכפורים | מ"מ — מכל מקום
מס' — מסכת | מש"ה — משום הכי | פ"ק — פרק קמא | קב"ה — קדוש ברוך הוא | ר"ת — רבינו תם | ראב"ע — רבי אלעזר בן עזריה | ת"ר — תנו רבנן